

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Wybory gminne, zarząd i gospodarka w gminach według ustaw Republiki Czechosłowackiej.

Liczba stron oryginału

124

Liczba plików skanów

124

Liczba plików publikacji

125

Sygnatura/numer zespołu

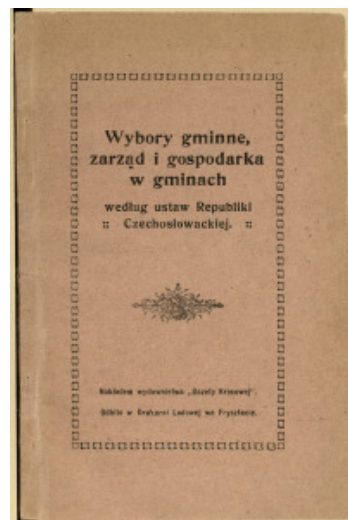
C I 003758

Data wydania oryginału

[1922]

Zdigitalizowano w ramach projektu pt.

**Udostępnienie cieszyńskiego dziedzictwa
piśmienniczego on-line**

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Śląskie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

**Wybory gminne,
zarząd i gospodarka
w gminach**

według ustaw Republiki
:: Czechosłowackiej. ::

Nakładem wydawnictwa „Gazety Kresowej“.

Odbito w Drukarni Ludowej we Fryszacie.

**Wybory gminne,
zarząd i gospodarka
w gminach**

według ustaw Republiki
:: Czechosłowackiej. ::

Nakładem wydawnictwa „Gazety Kresowej“.

Odbito w Drukarni Ludowej we Frysztacie.

6003758

Przedmowa.

Każdy obywatel powinien być dokładnie poinformowany o ustawach, odnoszących się do ustroju państwa i ciał autonomicznych, w szczególności gmin. Znajomość tych ustaw jest dlatego tak ważna, ponieważ tylko ten będzie mógł dobrze spełniać obowiązki wobec swojego społeczeństwa i bronić praw swoich, jak również praw swego otoczenia, kto zna przepisy ustawowe i potrafi z nich w danym wypadku korzystać.

Ponieważ dotychczas niema oficjalnych przekładów ustaw czechosłowackich na język polski, dlatego uważało wydawnictwo za swój obowiązek przynajmniej najważniejsze ustawy odnoszące się do ustroju gmin przedłożyć polskiemu społeczeństwu. W interesie tego społeczeństwa uważamy, że książeczka niniejsza powinna znaleźć popyt w najszerszych kołach ludności polskiej w Republice Czechosłowackiej. Rozpowszechnienie się tej książeczki będzie dla wydawnictwa wskazówką, czy należy przystąpić do opublikowania w języku polskim także innych ważnych ustaw, dotyczących najważniejszych kwestyj naszego społeczeństwa.

We Fryszacie, dnia 20. kwietnia 1922.

Treść.

	Strona
1. Rozprawa o wyborach gminnych według ordynacyi czechosłowackiej, ustawy z 31. stycznia 1919, zb. ust. i rozp. Nr. 75	1— 49
2. Rozprawa o gospodarce skarbowej gmin według ustawy z 12. sierpnia 1921, zb. ust. i rozp. nr. 329	50— 74
3. Rozprawa o bibliotekach publicznych według ustawy z 22. lipca 1919, zb. ust. i rozp. nr. 430 i rozporządzenia Rządu z 5. listopada 1919, zb. u. i rozp. nr. 607 .	75— 92
4. Ustawa o stałych listach wyborców, ustawa z 19. grudnia 1919, zb. u. i rozp. nr. 663 w tłumaczeniu . .	93—103
5. Nowela do ordynacyj gminnych, ust. z 7. lutego 1919 zb. u. i rozp. nr. 76, dotycząca zmian i uzupełnień niektórych postanowień z ordynacyj gminnych i statutów miejskich w Republice Czechosłowackiej w tłumaczeniu	104—115

Poprawki, odnoszące się do błędów rzeczowych.

- Str. 4. W pierwszym wierszu ustępu »1. Rozpisanie wyborów« po słowie »władza« należy dodać: »polityczna I. instancyi (Starostwo)«.
- Str. 6. We wierszu 18. zamiast słowa »ogłoszona« ma być »zgłoszona«.
- Str. 7. Po słowach »nazwie ją nazwiskiem« skreślić dalsze wyrazy, we wierszu 4., 5. i 6., miejsce to ma opiewać: »nazwie ją nazwiskiem pełnomocnika tej grupy«.
- Str. 10. Taką samą poprawkę należy uczynić na str. 10. we wierszu 8 z dołu po słowach »grupę nazwiskiem« i skreśliwszy wyrazy we wierszu 7, napisać słowa: »pełnomocnika tej grupy«.
- Str. 26. We wierszu 13. z góry po słowach »związek wyborczy« dodać należy: »z grupą IV.«
- Str. 26. Wiersz 6 z dołu ma opiewać:
» $76+55=131:58=2$ mandaty, reszta ul. 15«.
- Str. 43. We wierszu 9. zamiast słowa »starszy« ma być: »młodszy«.
- Str. 60. W napisie nowego zastępu (wiersz 14) po słowach »ze strony« skreślić wyraz: »władzy«.
- Str. 61. We wierszu 15 zamiast »publicznej«, ma być: »publicznego«.
- Str. 65. We wierszu 4. zamiast słów »podatków na«, ma być: »dodatków do«.
- Str. 65. We wierszu 15. zamiast słowa »podatki«, ma być: »dodatki gm nne«.
- Str. 69. We wierszu 6. z dołu zamiast słowa »zezwolenia« ma być: »uwolnienia«.
- Str. 70. We wierszu 5. i 6. ma być zamiast słowa »zastosowanie«, słowo »zastosowane«, we wierszu 11. po słowie »które« opuszczono słowo »ściągają«.
- Str. 74. Wiersz 13. ma opiewać: »powiaty drogowe, a większą część fundusz krajowy na«, we wierszu 19. zamiast słowa »zezwalający« ma być: »zezwalającą«.
- Str. 77. We wierszu 11. zamiast słowa »płacić«, ma być: »płaci«.
- Str. 86. We wierszu 10. z dołu zamiast słowa »ustępujący«, ma być: »ustępujący«.
- Str. 96. We wierszu 1. zamiast słowa »rzeczowy«, ma być: »rzeczony«.
- Str. 93. i 104. Nieśluszenie wymieniono wskutek nieuwagi na początku Dra. Leona Wolfa, gdyż jest to tylko, dokonany przez niego przekład ustaw ze zbioru ustaw i rozporządzeń Republiki Czechosłowackiej na język polski.

Dr. LEON WOLF.

Wybory gminne

według ordynacyi czeskosłowackiej ustawy z
dnia 31. stycznia 1919, zb. ust. i rozp. nr. 75.

WSTĘP.

Demokratyczny ustrój państwa i ciał autonomicznych zerwał z dawnymi sposobami wyborów. Jeśli już za czasów austriackich odbywały się niektóre wybory, jak do Rady Państwa systemem, zbudowanym na powszechnem, równem, bezpośredniem i tajnem prawie głosowania, to republiki nowoczesne dodały jeszcze jeden przymiotnik, a mianowicie: „proporcyonalne“.

Przy systemie proporcjonalnych wyborów traci jednostka zupełnie możność decydowania o tem, kto ma być wybranym, a nawet dalej, jednostka, czyli pojedynczy wyborca nie może nawet oddać głosu na tego, kogoby wybrać chciała. Jeśli dawniej każdy poszczególny wyborca mógł napisać na kartce wyborczej jakiegokolwiek bądź nazwisko, to przy obowiązującym obecnie systemie wyborów proporcjonalnych tego uczynić nie może, lecz, nie chcąc aby jego

kartka wyborcza była unieważnioną, musi głosować tylko na tych kandydatów, których postawi jakaś grupa wyborcza, zatem jakieś stronnictwo, lub zespół ludzi, którzy się już z góry umówili, że będą występować jako grupa oraz ułożyli listę kandydatów, na którą będą głosować i czynić starania, ażeby inni głosowali.

System wyborów proporcjonalnych zatem ogranicza prawa jednostki na korzyść stronnictw i grup. Wyborca jest zmuszony wobec tego przystąpić do jakiejś grupy. To ograniczenie praw jednostki jednakowoż całości przynosi ogromne korzyści, bo jeśli dawniej jakieś stronnictwo miało wpływy w gminie, czy też w powiecie, to mogło rządzić gminą (krajem lub powiatem) według własnej woli, jeśli bowiem potrafiło uzyskać choćby tylko o jeden głos więcej niż inne stronnictwa, to wybrani zostali wyłącznie tylko jego kandydaci, a obywatele innych przekonań, aczkolwiek stanowili także poważną liczebną grupę, nie otrzymali ani jednego miejsca, czy to w zastępstwie gminy, czy to w sejmie, czy też w Radzie państwa. Obecnie jednak każde stronnictwo, o ile tylko ma pewną ilość zwolenników, może w stosunku do głosów na nie oddanych, wprowadzić swoich kandydatów do wybranego ciała i w ten sposób mogą być zastapione tam interesy wszystkich klas społecznych i wszystkich stron-

nictw. Według tego sposobu przeprowadzono w styczniu 1919 w Polsce, tu na Śląsku przerwane, wybory. Według tego sposobu też będzie się przeprowadzać wybory w republice czesko-słowackiej.

W ustawie czesko-słowackiej system proporcjonalnych wyborów nie jest w zupełności wszędzie zastosowany. W gminach, liczących nie więcej niż 700 mieszkańców (na Słowaczynie 1000) odbywają się wybory na zasadzie „relatywnej większości“, to znaczy, że w tych gminach nie dzieli się mandatów między stronnictwa w stosunku do zebranych głosów, lecz otrzymuje, jak dawniej wszystkie mandaty to stronnictwo, które uzyskało najwięcej głosów przy wyborach. Jednakowoż i w tych gminach wyborcy mają prawo domagać się wyborów według zasad proporcjonalnych i jeśli przynajmniej jedna dziesiąta część wyborców w gminie zażąda tego na piśmie, wniesionem do urzędu gminnego, nie mogą być wybory inaczej przeprowadzone, jak tylko na zasadzie proporcjonalności. Podanie takie musi być wniesione w przeciągu 8 dni po rozpisaniu wyborów.

Na pytanie, kto jest wyborcą, uprawnionym do głosowania, znajdujemy odpowiedź w ustawie późniejszej z dnia 19. grudnia 1919 roku, zb. ust. i rozp. nr. 663 o stałych listach wyborców, według której wybory do gmin i innych

ciał odbywają się na podstawie stałych list wyborców. Jeśli wybory odbywają się w czasie od 1. lutego do 1. lipca, miarodajną jest lista wyborców, ustalona w grudniu poprzedniego roku, jeśli zaś wybory wypadną w czasie od 1. sierpnia do końca stycznia, służy za podstawę lista, ustalona poprzednio w czerwcu. Dlatego należy corocznie i w każdym okresie zwracać baczność uwagę na zestawienie stałych list wyborców, o zestawienie to się starać i przeprowadzać reklamacje, bo tylko ten mężczyzna i kobieta będą mieli prawo wyboru, którzy będą wciągnięci do stałych list wyborców.

I. PRZYGOTOWANIA DO WYBORÓW.

1. Rozpisanie wyborów.

Wybory gminne rozpisuje władza I. instancji, jako władza nadzorcza. Odnośne ogłoszenia muszą być opublikowane w sposób zwyczajem w gminie przyjęty i to nie tylko w gminie, lecz jeśli gmina składa się z więcej osad, w każdej osadzie. W ogłoszeniu tem musi znaleźć innemi być podane:

a) dzień wyborów i liczba mających być wybranych osób;

b) w gminach, liczących mniej niż 700 mieszkańców, termin w którym można stawiać wnioski o przeprowadzenie wyborów na zasadzie proporcjonalnego zastępstwa (patrz

ostatni ustęp wstępu) oraz warunki, na podstawie których taki wniosek będzie uwzględniony;

c) termin do przedkładania list kandydatów i przepisy o formie i treści tych list kandydatów;

d) termin do zgłaszania związków wyborczych (zespolonych list wyborców);

e) termin do mianowania członków komisji wyborczej przez poszczególne grupy.

Listy wyborcze poprawione na zasadzie postępowania reklamacyjnego muszą być ponownie wystawione do publicznego przeglądu przez 8 dni, aż do dnia wyborów, lecz nie wolno już w nich nic zmieniać.

Liczba mających być wybranych osób jest zależna od liczby ludności w gminie według ostatnich spisów. Zastępstwo gminne składa się w gminach, liczących:

do 200 mieszkańców z 9 członków

do 500 mieszkańców z 12 członków

do 1.000 mieszkańców z 15 członków

do 1.500 mieszkańców z 18 członków

do 2.000 mieszkańców z 24 członków

do 5.000 mieszkańców z 30 członków

do 20.000 mieszkańców z 36 członków

itd. aż do 60 członków

2. Grupy wyborcze i ich listy kandydatów.

Grupą wyborczą nazywamy większą ilość wyborców, którzy się porozumieili ze sobą, że będą stawiali swoich kandydatów, będą za nimi głosowali i agitowali, ażeby ich wybór przeprowadzono. Grupę wyborczą mogą tworzyć członkowie jakiegoś stronnictwa politycznego, lub towarzystwa apolitycznego, albo też ludzie, należący do różnych towarzystw lub do żadnych, byle tylko mieli odpowiednią ilość głosów i znaleźli dostateczne poparcie przy wyborach. Nazwać mogą swoją grupę jako chcą, np.: „Związek obywatelski“, „Rolnicy“, „Grupa niezadowolonych“ itp. Grupa wyborcza nie potrzebuje zatwierdzenia ze strony władzy, ani też nie potrzebuje być nigdzie ogłoszona.

Jeśli taka grupa się utworzyła, to zgłasza ona w przepisany w ogłoszeniu terminie (najpóźniej do 14 dni o godzinie 12. w południe przed wyborami) w urzędzie gminnym swoją listę kandydatów na piśmie **w dwu egzemplarzach**. Dobrze jest przedłożyć równocześnie i trzeci egzemplarz, na którym urząd gminny potwierdzić musi, że ten egzemplarz zgadza się zupełnie z listą kandydatów, złożoną w dwu egzemplarzach w urzędzie gminnym i natychmiast go wyda grupie, względnie jej pełnomocnikowi, którego dana grupa mianować musi.

Lista kandydatów musi zawierać:

a) nazwę grupy, która ją wniosła; jeśli grupa sama się nie nazwała, wtedy komisya dla list wyborczych, nazwie ją nazwiskiem kandydata, który stoi na pierwszym miejscu na liście kandydatów;

b) wyliczenie kandydatów z podaniem nazwisk, zawodu i miejsca zamieszkania, każdego kandydata należy oznaczyć liczbą porządkową 1., 2., 3. itp., liczba kandydatów może być o połowę większa niż liczba osób, które mają być wybrane (np. jeśli przy 2.000 mieszkańców wybiera się 15 członków do zastępstwa gminnego, to kandydatów może być na liście wymienionych 23, jeśli przy 8.000 mieszkańców ma być 36 członków w zastępstwie, to liczba kandydatów na liście może wynosić 54) naturalnie że może być daleko mniejsza;

c) oznaczenie pełnomocnika grupy i jego zastępcy; pełnomocnik (względnie zastępca) zastępuje grupę potem wobec gminy i komisji wyborczej i on tylko jest uprawniony do działania w imieniu grupy, jeśli grupa pełnomocnika nie zamianuje, uważa się za pełnomocnika tego wyborcę, który na pierwszym miejscu podpisał listę kandydatów, następnego zaś jako jego zastępcę.

Aby jednakowoż tak zgłoszona lista wyborców miała wartość, musi być podpisana przez

pewną ilość wyborców, i tak w gminach liczących do 1.000 mieszkańców przez przynajmniej 10 wyborców, w gminach do 2.000 mieszkańców przez 20, w gminach do 5.000 przez 30, w gminach do 20.000 mieszkańców przez 50, a w gminach ponad 20.000 mieszkańców przez 100 wyborców zapisanych do listy wyborców w tej gminie. W każdym razie jednak liczba podpisów nie może być mniejsza od liczby kandydatów na liście.

Weźmy przykład: Gmina N. liczy 1.230 mieszkańców, wybiera zatem 18 członków do zastępstwa gminnego. Rozpisane zostały wybory w tej gminie na dzień 26. maja 1922. Utworzyła się tam grupa wyborcza: „Zjednoczone stronnictwa polskie“ które zgodziły się na wspólną listę kandydatów. Najpóźniej do 12. maja przed 12. godziną w południe musi wnieść ta grupa swoją listę kandydatów; uczyni to w ten sposób:

Do

Urzedu gminnego

w N.

Grupa wyborcza: „Zjednoczone stronnictwa polskie“ w N., zastąpione przez pełnomocnika Józefa Grobelnego, l. 8. w N., stawia do wyborów gminnych w N. następujących kandydatów:

1. Józef Grobelny, górnik, nr. 8.
2. Franciszek Stęchły, chałupnik nr. 32.

3. Józef Graniczny, stolarz, nr. 12.

4. Paducz Paweł, nr. 31.

5. Hein Jan, prywatny, nr. 6.

(następują do liczby 27 nazwiska kandydatów)

Jako pełnomocnika ustanawia grupa p. Józefa Grobelnego, górnika w N., nr. 8. a jako jego zastępcę Alojzego Grenia, kowala w N., nr. 17.

W N., dnia 10. maja 1922.

(Następują podpisy własnoręczne przynajmniej 27 wyborców, wśród których mogą być także kandydaci.)

Załącznik do tej listy będzie opiewać:

O ś w i a d c z e n i e .

My, niżej podpisani oświadczamy, że kandydatury nasze przez grupę wyborczą „Zjednoczone stronnictwa polskie“ przyjmujemy i zarazem stwierdzamy, że za naszym zezwoleniem nie zostaliśmy jako kandydaci postawieni na żadnej innej liście kandydatów.

(Następują własnoręczne podpisy wszystkich kandydatów.)

3. Dalszy los list kandydatów.

Urząd gminny, otrzymawszy listy kandydatów zaopatrzy je liczbą bieżącą i to według porządku jak wniesione zostały; lista wniesiona pierwsza, otrzyma liczbę 1, lista po niej wniesiona otrzyma liczbę 2 itd. W przeciągu 3 dni

po upływie terminu do wnoszenia list kandydatów, zwoła przewodniczący gminy komisję dla list wyborczych i zaprosi na nią pełnomocników wszystkich grup, którzy mają prawo listy te przeglądać i czynić zarzuty, lecz tylko natury formalnej. A więc, że lista wykazuje niedostateczną ilość podpisów wyborców, że nazwiska kandydatów nie są zaopatrzone liczbami porządkowymi, że nazwa grupy jest sprzeczna, ponieważ roszcza sobie 2 grupy prawo do tej samej nazwy itp.

Jeżeli wykażą się rzeczywiście takie wady, natenczas ta komisya ma wezwać pełnomocnika odnośnej grupy, ażeby w przeciągu 24 godzin wady te usunął. Jeśli tego nie uczyni, to rozstrzyga komisya, a mianowicie:

a) w razie sporu o nazwę, zmienia nazwę sama komisya;

b) jeśli w liście kandydatów niema wymienionej nazwy grupy, oznacza komisya — jak wyżej zaznaczono — grupę nazwiskiem kandydata postawionego na pierwszym miejscu;

c) jeśli lista kandydatów nie jest podpisana przez dostateczną ilość wyborców, a wada ta usuniętą nie została, pomimo tego że pełnomocnik został do tego wezwany, to komisya ogłasza tę listę za nieważną; przeciw takiej uchwale niema rekursu i można ją zaczepić

dopiero w proteście, wniesionym przeciw wyborom, po dokonaniu tychże.

Jeśli który z kandydatów postawionych zrzeknie się kandydatury, umrze lub też straci prawo wyborcze, może pełnomocnik tej grupy postawić na jego miejsce innego kandydata, lecz musi to uczynić najpóźniej w dziesiątym dniu przed dniem wyborów.

4. Kartki wyborcze i legitymacye.

Po ostatecznem ustaleniu list kandydatów, najpóźniej w dniu ósmym przed wyborami opublikuje przełożony gminy wszystkie zgłoszone listy kandydatów, zaopatrzone numerami, jak zostały zgłoszone w tych lokalach, gdzie wyłożone są listy wyborców, po jednym egzemplarzu zaś doręczy władzy politycznej I. instancji. Oprócz tego zarządzi wydrukowanie wszystkich list kandydatów na koszt gminy. Każda lista musi być osobno wydrukowana we formie kartki wyborczej tyle razy, ażeby ilość wydrukowanych egzemplarzy była przynajmniej o jedną piątą większa, niż liczba wszystkich wyborców w gminie.

Przytem należy szczególnie zwrócić uwagę na to, że listy kandydatów wszystkich grup wyborczych muszą być wydrukowane jednakim drukiem na kartkach zupełnie jednej i tejsamej wielkości, tejsamej barwy, formy i jakości, mu-

szą być zaopatrzone pieczętą gminy, wszystkie na temsamem miejscu, tak ażeby nie było pomiędzy listami poszczególnych grup najmniejszej różnicy, ani jakichkolwiek znaków. O ile zaszłyby jakieś różnice, mogą być wybory zupełnie unieważnione.

Te listy kandydatów w ten sposób wydrukowane są kartkami wyborczemi do głosowania. Każdy wyborca otrzyma od przełożonego gminy najpóźniej w trzecim dniu przed dniem wyborów **wszystkie listy kandydatów**, a w gminach liczących więcej niż 1.000 mieszkańców, ma otrzymać także legitymację wyborczą. Gdyby ktoś nie otrzymał legitymacyi lub też wszystkich list wyborców, albo je zgubił, to powinien się zgłosić do urzędu gminnego w celu odebrania legitymacyi lub jej duplikatu, względnie brakujących list kandydatów, przy czem musi udowodnić jakimś dokumentem (np. świadectwem przynależności, urodzenia, chrztu, książką robotniczą itp.) swoją identyczność. W dniu wyborów można otrzymać pod tymi samymi warunkami legitymację (jej duplikaty), względnie listy kandydatów w lokalu wyborczym od komisji wyborczej.

5. Związki grup wyborczych.

O ile wybory odbywają się na zasadzie proporcjonalnego zastępstwa, mogą pełnomocnicy dwu albo więcej grup wyborczych zgodnie o-

świadczyć, najpóźniej do ósmego dnia przed wyborami w urzędzie gminnym, że ich grupy tworzą związek a raczej — jak to ustawa powiada — że zespalają (wiążą ze sobą swoje listy kandydatów. Oświadczenie to musi być opublikowane w lokalach, gdzie wyłożone są listy wyborców. Przy głosowaniu potem głosuje każda grupa na swoją listę kandydatów, lecz przy rozdzielaniu mandatów, uważa się zespolone listy jako jedną całość, co wychodzi tym grupom na korzyść.

II. WYBORY SAME.

1. Dzień wyborów.

Wybory odbywają się w niedzielę, początek ich oznaczony jest na 8 godzinę rano, a końcową godzinę oznacza władza polityczna; w dniu tym nie wolno ani sprzedawać ani rozdawać napojów alkoholycznych.

Przynajmniej w ósmym dniu przed dniem wyborów ogłosi przełożony gminy publicznie, w którym dniu odbędą się wybory, godzinę, o której się zaczną i skończą, gdzie i w jakim porządku będą się odbywać, oraz ile mandatów jest do obsadzenia. W ogłoszeniu tem musi także być wezwanie do wyborców, ażeby o ile nie otrzymają legitymacyi, względnie list kandydatów, osobiście przybyli w oznaczonym czasie na oznaczone miejsce, celem ich ode-

brania za wykazaniem się dokumentami (świadcstwem przynależności lub metryką itp., jak powyżej.)

Jeżeli w gminie jest więcej wyborców niż 1.500, musi być wyznaczonych więcej lokali, w których wybory się odbędą, a w ogłoszeniu należy podać, którzy wyborcy do każdego z tych lokali mają się stawić celem oddania głosu.

2. Komisye wyborcze.

Wyborami kierują komisye wyborcze, które ustanawia władza polityczna I. instancyi, lecz na wniosek poszczególnych grup wyborczych. W tem celu powinien pełnomocnik każdej grupy podać przynajmniej na 8 dni przed wyborami wniosek **do starostwa**, w którym proponuje on przedstawicieli grupy do każdej komisyi wyborczej. Jeśli pełnomocnik takiego wniosku nie poda, może starostwo samo zamianować przedstawicieli jego grupy. Do każdej komisyi ma być zamianowany jeden przedstawiciel każdej grupy i jego zastępca; o ile przy wyborach występują tylko dwie albo trzy grupy, mianuje się do komisyi po dwu przedstawicieli z każdej grupy. Jeśli w gminie jest więcej lokali wyborczych, mianuje się do każdego lokalu komisye wyborczą, a oprócz tego jeszcze komisye centralną. W zasadzie kandydaci mogą być członkami komisyi wyborczych, jeśli jednak gmina liczy przeszło 10.000 mieszkańców, to kandy-

daci nie mają prawa zasiadać w komisji wyborczej.

W gminach, które mają gminnych urzędników conceptowych, zasiada także taki urzędnik w komisji z głosem doradczym i spisuje protokół z wyborów.

Władza nadzorcza (polityczna) ma prawo wysłać do komisji wyborczych swojego zastępcę, który ma za zadanie dopilnować, ażeby wybory przeprowadzono poprawnie.

Komisja wybiera przed rozpoczęciem wyborów swego przewodniczącego i jego zastępcę z pośród siebie większością głosów, a w razie gdy żaden z kandydatów nie uzyska większości, rozstrzyga los. Przewodniczący i jego zastępcą nie mogą należeć do jednej i tej samej grupy wyborczej. We wszystkich sprawach rozstrzyga komisja większością głosów, przy czem przewodniczący decyduje swoim głosem tylko w razie równości głosów. W innych zaś wypadkach przewodniczący nie głosuje wcale.

Jak z tego widzimy, samym aktem wyborczym kierują grupy wyborcze przez swoich przedstawicieli, ani przełożony gminy, ani też władza państwowa nie mają na same wybory wpływu, gdyż członkowie komisji uprawnieni do rozstrzygania, są to ludzie zaproponowani przez grupy wyborcze, które w ten sposób same przeprowadzają wybory.

3. Mężowie zaufania.

Ingerencya na czystość wyborów przez wyborców, względnie grup wyborczych idzie nawet dalej, ustawa bowiem pozwala, że każda grupa wyborcza ma prawo wysłać do każdej komisji 3 mężów zaufania z pośród wyborców, którym komisja musi pozwolić, aby byli przez cały czas obecnymi przy wyborach aż do ogłoszenia wyniku skrutynium, którzy mają nawet prawo zabierania głosu, jeśli tożsamość wyborcy jest podejrzana, lub jeśli chcą skonstatować, że wyborca po wpisaniu do listy wyborców stracił prawo wyborcze. Inni wyborcy nie śmia pozostawać w lokalu wyborczym i mają go zaraz po oddaniu swej kartki wyborczej opuścić. Wszelka agitacya w lokalu wyborczym, oraz w domu, w którym się lokal wyborczy znajduje, jest zakazana.

4. Głosowanie.

Przed rozpoczęciem wyborów oglądnie komisja urnę wyborczą, która powinna być naczyniem, dajacem się zamknąć, nieprzejrzyście. Naprzód oddają swe głosy członkowie komisji, a następnie inni wyborcy po porządku, iak do lokalu przybyli. Każdy wyborca przystępuje do komisji, przedkłada swoją legitymację i otrzyma od niej kopertę; z tą kopertą oddala się do osobnego, na to przeznaczonego lokalu, gdzie nie może nikt być obecnym, ani nikt go nie

może podglądać i tam wkłada swoją kartkę (jedną z list kandydatów, na którą chce głosować) do koperty. Nie wolno wkładać dwu albo więcej list z różnymi kandydatami do koperty, gdyż w takim razie zostaną unieważnione wszystkie kartki. Koperty, dawane wyborcom muszą być wszystkie jednakie i zaopatrzone pieczętą gminną, wszystkie w jednym i temsamem miejscu.

Zakpiwszy kopertę wraca wyborca do komisji i wkłada ją sam do urny; nikomu nie wolno pod karą zająrzeć do koperty przed skrutynium, nawet choćby sam wyborca o to prosił. Komisya zaznacza oddanie głosu przez wyborcę w 2 egzemplarzach listy wyborców, które ma przed sobą. Jeśli wyborca jest w liście wyborców wpisany, nie śmie mu komisya zabronić oddania głosu. Komisya ma prawo tylko utrzymywać porządek i tylko w tym wypadku może wzbronić oddania głosu, jeżeli wyborca, ani dokumentem, ani dwoma świadkami, znanymi z pośród wyborców, nie może wykazać swej tożsamości, lub jeśli wykazano, że wyborca po zestawieniu list wyborców, będących podstawą tych wyborów, stracił prawo wyborcze wskutek odebrania mu przez sąd własności, wskutek zasądzenia go na utratę prawa wyborczego, lub wreszcie wskutek oddania go do zakładu dla przymusowych robót.

W tych wypadkach rozstrzyga komisya, lecz rozstrzygnięcie musi zapaść przed włożeniem koperty do urny wyborczej, pod żadnym warunkiem nie wolno wyciągać z urny kartki raz tam włożonej.

Zaznaczyć jeszcze wypada, że wyborcy nie wolno w liście kandydatów, którą chce oddać, ani nie dodawać, dopisywać, ani też kreślić, gdyż jeśli skreśli jedno albo kilka nazwisk, nie mu to nie pomoże, jego głos i tak się będzie liczył nawet temu kandydatowi, którego on skreślił, a nie będzie policzony dla tego, kogo on dopisał; jeśli zaś skreśli wszystkich kandydatów, lub przekreśli całą listę, to głos jego będzie nieważny.

Głosowanie ma się odbyć w jednym ciągu, gdyby jednak zaszła jakaś nadzwyczajna przeszkoda, dla której przerwa stałaby się konieczną, przepisuje ustawa na ten wypadek nadzwyczajne środki ostrożności: ażeby ktoś nie zaglądał do urny, urnę się pieczętuje, członkowie mogą swój znak wycisnąć na pieczęci, a przerwę publikuje się natychmiast i spisuje o tem zaisciu protokół.

Po wybiciu godziny do której miały trwać wybory, zamyka się lokal wyborczy, ci wyborcy jednak, którzy w chwili zamknięcia są obecni w lokalu wyborczym lub w lokalu przeznaczonym przez komisję na poczekalnię dla

wyborców, lub wreszcie którzy czekają bezpośrednio przed lokalem, muszą być jeszcze dopuszczeni do oddania głosu i dopiero po oddaniu kartek w kopertach przez tych wyborców, ogłosi przewodniczący głosowanie za skończone.

5. Skrutynium.

Po skończeniu głosowania muszą wszyscy opuścić lokal wyborczy, pozostają tylko członkowie komisji, zastępca władzy politycznej i mężowie zaufania, ewentualnie także dodany urzędnik gminny. Komisja wyborcza wyjmując z urny koperty i naprzód je przelicza, porównując z notatkami na listach wyborców. Następnie wyjmując kartki z kopertów i wyłącza kartki nieważne. Każdy członek ma prawo wglądać do wszystkich kartek. Potem rozdziela się kartki według grup wyborczych i rozlicza, co należy podwójnie (przez 2 członków) zanotować; w ten sposób okaże się wynik, ile głosów padło na każdą grupę. Jeśli w gminie jest więcej komisji wyborczych, jest z tem sprawa w poszczególnych komisjach skończona, całe akta wyborcze się pieczętuje i oddaje komisji centralnej, która potem rozdziela mandaty na poszczególne grupy wyborcze.

Zaznaczyć tu należy, że komisja może tylko w następujących wypadkach uznać kartkę za nieważną:

- a) jeśli jest inną niż ta, którą gmina drukiem dostarczyła;
- b) jeśli wszystkie nazwiska kandydatów, albo cała kartka jest przekreślona;
- c) jeśli w jednej kopercie umieszczone jest więcej list kandydatów z różnych grup wyborczych; gdy zaś tam jest więcej list tej samej grupy, uważa się je za jeden głos i policza na korzyść tej grupy;
- d) jeśli kartka jest oddana z nieważną listą kandydatów (patrz wyżej: niedostateczna ilość podpisów).

6. Wybory bez głosowania.

Może się trafić wypadek przy systemie, gdzie kandydatów mogą stawiać tylko grupy wyborców, że w gminie powstanie tylko jedna grupa wyborcza i zostanie wniesiona tylko jedna lista kandydatów do urzędu gminnego; może się też zdarzyć, gdy w gminie są dwie albo więcej grup wyborczych, że wszystkie te grupy się umówią, ile która będzie miała przedstawicieli w zastępstwie gminnem, a wtedy wniosą do urzędu gminnego wprowadzić każda grupa swoją listę kandydatów, lecz każda postawi w swojej liście tylko tyle kandydatów, ile na nią według umowy przypada. We wszystkich wniesionych listach będzie zatem wymienionych tylko tyle kandydatów, ile miejsc jest do obsadzenia.

W tych dwóch wypadkach nie trzeba stwarzać ani komisji wyborczej w gminie, ani też drukować list kandydatów, ani też głosować. Wtedy, nie komisja wyborcza, lecz komisja miejscowa dla list wyborczych ogłosi tylko, że proponowani kandydaci zostali wybrani.

III. ROZDZIELENIE MANDATÓW.

1. Wypadki zwyczajne.

Po zakończeniu skrutynium przystępuje komisja wyborcza, jeśli ich jest w gminie więcej, komisja centralna do rozdzielania mandatów między poszczególne grupy wyborcze. Dzieje się to w następujący sposób: Zlicza się w sumę wszystkie ważne głosy (oddane kartki głosowania). Tę sumę dzieli się przez liczbę wszystkich mandatów (miejsc mających być obsadzonych, czyli członków zastępstwa gminnego) powiększoną o jeden. Iloraz, otrzymany z tego dzielenia, zaokrągla się na następną większą liczbę, i ta liczba jest **dzielnikiem wyborczym** (Wahlzahl).

Teraz bierze się liczby głosów, oddanych na każdą poszczególną listę i każdą z tych liczb dzieli się przez stwierdzony dzielnik wyborczy. Otrzymane ilorazy wskażą nam, ile mandatów otrzyma każda grupa wyborcza. Jeśli przez takie postępowanie nie wszystkie miejsca zostaną obsadzone, to nieobsadzone miejsca otrzy-

mają te grupy, dla których przy dzieleniu przez dzielnik wyborczy wypadły największe reszty ułamkowe. Jeśli te reszty są u dwu albo więcej grup równe, otrzyma mandat ta grupa, która skupiła na swoją listę więcej głosów, jeśli ilość głosów byłaby także u tych grup równa, rozstrzyga los. Nigdy jednak nie może otrzymać mandatu grupa, która uzyskała mniej głosów, niż wynosi dzielnik wyborczy, chyba w razie związku wyborczego. Może się jednak zdarzyć, że wspomniane dzielenie przez dzielnik wyborczy potem wykaże, że właściwie, zliczwszy mandaty, musiałyby być obsadzone o jedno miejsce więcej, niż należy, w takim razie musi się jednej z grup wyborczych odebrać jeden mandat, a mianowicie odbiera się go tej grupie, dla której przy dzieleniu została najmniejsza reszta ułamkowa; w razie równości reszt, traci mandat grupa, która zyskała mniejszą ilość głosów, a jeśli także ilości głosów były równe, rozstrzyga los.

.2. W razie związków wyborczych.

Przy powyższem obliczeniu traktuje się grupy wyborcze, które zgłosiły zespolenie swoich list (związek wyborczy), jako jedną całość, dlatego zlicza się głosy oddane na ich poszczególne listy i przydziela się im naprzód mandaty tak, jak gdyby wszystkie zespolone grupy mia-

ły tylko jedną listę. Po obliczeniu mandatów, które przypadają na grupy niezespolone i na związki wyborcze, przystępuje komisya dopiero do rozliczenia mandatów przydzielonych związkowi wyborczemu na poszczególne grupy, należące do związku tego. Przytem zastosuje tu takiesame postępowanie, jak przy rozdzielaniu poprzedniem, a zatem dzieli ilość oddanych na każdą listę z osobna głosów przez dzielnik wyborczy, a iloraz wskaże, ile z danych grupie mandatów przypadnie na każdą poszczególną grupę; naturalnie, o ile liczba mandatów przez te ilorazy nie zostanie wyczerpana, lub zostanie przekroczona, przydziela albo odejmuje się mandat poszczególnym grupom stosownie do pozostałej reszty ułamkowej.

3. Wybrani członkowie zastępstwa gminnego.

Z poszczególnych list kandydatów uważa się za wybranych do przedstawicielstwa gminnego tyle kandydatów, ile mandatów przypadło tej grupie, i to w tym porządku, jak byli zestawieni na liście kandydatów, złożonej w urzędzie gminnym. Zatem oznaczony cyrą 1, 2, 3 itd., aż do wyczerpania całej liczby przydzielonych na tę listę mandatów. Następni kandydaci są ich zastępcami w tym samym porządku liczbowym. Z tego teraz widzimy, że numerowanie kandydatów na liście jest potrzebne.

4. Przykłady rozdzielania mandatów.

Dla wyjaśnienia podaję kilka przykładów rozliczania głosów na poszczególne grupy wyborcze przy systemie proporcjonalnego zastępstwa, przyczem należy rozważyć korzyści dla grup, jeśli się połączą we związki wyborcze.

Przykład I.

Gmina liczy 750 mieszkańców, ważne listy kandydatów zgłosiły trzy grupy wyborcze; ma być wybranych według ustawy 15 członków zastępstwa gminnego. Oddanych zostało 262 kartek wyborczych, wszystkie są ważne.

I. grupa zyskała 140 głosów, II. grupa 84, a III. grupa 38 głosów; jest do obsadzenia 15 miejsc w zastępstwie gminnem. Dzielnik wyborczy $262:(15+1)$ to jest $16 = 16\frac{37}{38}$, zatem wynosi 17.

Grupa I. $140:17=8$ mandatów, zostanie reszta ułamkowa 4.

Grupa II. $84:17=4$ mandaty, pozostanie reszta ułamkowa 16.

Grupa III. $38:17=2$ mandaty, pozostanie reszta ułamkowa 4.

Obsadzonych jest dotąd miejsc 14, jedno miejsce wolne, które otrzyma grupa II., bo reszta ułamkowa jej głosów jest największa.

Przykład II.

Gmina liczy przeszło 8.000 mieszkańców.

Zastępstwo gminne składa się z 36 członków i ci mają być wybrani. W przepisany czasie, najpóźniej w 14-tym dniu — przed wyborami, zgłosiło 5 grup ważne listy kandydatów, podpisane przynajmniej przez 50 wyborców. Przy wyborach oddano razem 2.180 głosów, z tego unieważniła komisya 43 głosy, pozostało ważnych 2.137 głosów.

Z tego przypadło według obliczenia na listę grupy I. 1.040, na listę grupy II. 664, na listę grupy III. 302, na listę grupy IV. 76, na listę V. 55 głosów. Dzielnik wyborczy uzyskany gdy podzielimy sumę ważnych głosów 2.137 przez liczbę mandatów $36+1$, zatem przez 37; $2.137 : 37 = 57\frac{7}{8}$, dzielnik wyborczy wynosi zatem 58.

- a) Dzielnąc przez ten dzielnik, otrzymamy:
na listę I.	$1040 : 58 = 17$ mandatów
	460
reszta ułamkowa:	54
na listę II.	$664 : 58 = 11$ mandatów
	84
reszta ułamkowa:	26
na listę III.	$302 : 58 = 5$ mandatów
reszta ułamkowa:	12
na listę IV.	$76 : 58 = 1$ mandat
reszta ułamkowa:	18
na listę V.	$55 : 58 = 0$
reszta ułamkowa:	55

Rozdanych dotychczas mandatów jest 34; zatem jeszcze są do rozdania 2 mandaty.

Musimy teraz zwrócić uwagę na różnice ułamkowe, największa różnica jest przy liście V., lecz lista ta nie otrzyma mandatu, bo ma mniej głosów wogóle niż wynosi dzielnik wyborczy. Wskutek tego z pozostałych miejsc do obsadzenia przypadnie pierwsze miejsce grupie I., zaś drugie grupie II., bo przy ich listach są największe różnice ułamkowe.

b) Gdyby była np. grupa V. zgłosiła w przepisany czas (8 dni przed wyborami) związek wyborczy, to otrzymamy pierwsze rozdzielenie takie:

lista I. $1040 : 58 = 17$ mandatów
460
reszta ułamkowa: 54

lista II. $664 : 58 = 11$ mandatów
84
reszta ułamkowa: 26

lista III. $302 : 58 = 5$ mandatów
reszta ułamkowa: 12

Zespolone listy grupy VI. i V.:

$76 + 55 = 138 : 58 = 2$ mandaty.

A ponieważ teraz jest obsadzonych mandatów 35, otrzymuje grupa I., wykazująca największą resztę ułamkową pozostały mandat, a grupa II. w tym wypadku traci dodatkowy mandat na rzecz związku list IV. i V.

Przy rozdziale teraz mandatów pomiędzy grupą IV. i V. mającymi zespolone listy, skreśli się liczby na każdą z tych list przypadające, zatem 76 : 58 i 55 : 58; grupa IV. otrzyma 1 mandat, a grupa V. również 1 mandat, bo w tym wypadku uwzględnia się różnicę ułamkową, choć liczba głosów jest mniejsza od dzielnika wyborczego.

Przykład III.

Gmina liczy niespełna 5.000 mieszkańców; do obsadzenia jest 30 członków zastępstwa gminnego. Zgłosiło się 7 grup wyborców, z tych oświadczyły grupy IV., V., VI. i VII. zespolenie swych list, czyli że razem wszystkie tworzą jeden związek wyborczy.

Przy głosowaniu oddano razem 1.045 głosów, z czego komisya uznała 19 za nieważnych; pozostaje zatem ważnych głosów 1.026. Z tego padło na listę I. 320 głosów, na listę II. 218, na listę III. 81, na listę IV. 218, na listę V. 43, na listę VI. 80, na listę VII. 66 głosów. Związek wyborczy ma zatem $218+43+80+60$ razem 407 głosów.

Dzielnik wyborczy: suma ważnych głosów 1.026 podzielona przez liczbę mandatów $30+1$, to jest 31, daje liczbę 33'09, zatem dzielnik wynosi 34.

Rozdzielenie mandatów:

I. lista	320 : 34	otrzyma	na razie	9 mand.
reszta uł.	14			
II. lista	218 : 34	„	„	6 „
reszta uł.	14			
III. lista	81 : 34	„	„	2 „
reszta uł.	13			
Listy zw. wyb.	407 : 34	„	„	11 „
	67			
reszta uł.	33			

28 mand.

Rozdzielono dotychczas tylko 28 mandatów z pozostałych dwóch otrzyma pierwszy mandat związek wyborczy, bo reszta ułamków przy obliczeniu jego głosów jest największa, a drugi otrzyma lista I., bo wprawdzie reszta ułamkowa jej jest równa reszcie ułamkowej listy II., ale lista I. zebrała na siebie więcej głosów.

Związek otrzymał zatem 12 mandatów.

Następuje rozdzielenie tych 12 mandatów pomiędzy pojedyncze grupy związku:

lista IV.	218 : 34 (dzielnik wyb.)	na razie	6 mand
reszta uł.	14		
lista V.	43 : 34	na razie	1 mand.
reszta uł.	9		
lista VI.	80 : 34	na razie	2 mand.
reszta uł.	12		
lista VII.	66 : 34	na razie	1 mand.
reszta uł.	32		

Rozdzielono dotychczas z 12 mandatów przypadających na związek tylko 10, z pozostałych 2 otrzymała lista VII. jako z największą resztą ułamkową 1, zaś lista IV. również 1 mandat.

Ostateczny wynik będzie następujący:

lista I. 10 mand.	lista V. 1 mand
lista II. 6 mand.	lista VI. 2 mand.
lista III. 2 mand.	lista VII. 2 mand
lista IV. 7 mand.	

Gdyby nie było związku wyborczego, to przedstawiałyby się obliczenia w następującej zmianie:

Pierwsze obliczenie:

lista	I.	320 : 34	narazie 9 m.	reszta ułamek.	14
lista	II.	218 : 34	narazie 6 m.	reszta ułamek.	14
lista	III.	81 : 34	narazie 2 m.	reszta ułamek.	13
lista	IV.	218 : 34	narazie 6 m.	reszta ułamek.	14
lista	V.	43 : 34	narazie 1 m.	reszta ułamek.	9
lista	VI.	80 : 34	narazie 2 m.	reszta ułamek.	12
lista	VII.	66 : 34	narazie 1 m.	reszta ułamek.	32
27 mandatów					

Narazie obsadzonych jest 27 mandatów; z pozostałych 3 otrzymałyby w razie niezaspokolenia list: pierwszy lista VII., bo reszta ułamkowa jest największa, drugi lista I., bo przy równych resztach ułamkowych z listą II. i z IV. zebrała największą ilość głosów na siebie, a ostatni mandat musiałby być oddany losem

albo liście II., albo IV., bo przy równej reszcie ułamkowej zyskały równą ilość głosów. Przypuśćmy, że los padł na korzyść listy II.

Rezultat:

lista I. 10 mand.	lista V. 1 mand.
lista II. 7 mand.	lista VI. 2 mand.
lista III. 2 mand.	lista VII. 2 mand.
lista IV. 6 mand.	

Jeżeli porównamy ten rezultat z poprzednim, to widzimy, że wskutek złączenia list uzyskał związek o 1 mandat więcej. Różnica byłaby większa, gdyby połączyły się II., III., IV. i VII. grupa.

Przykład IV.

Gmina liczy trochę mniej niż 700 mieszkańców, do obsadzenia jest 12 mandatów. Wyborców wpisanych do listy wyborców jest 165.

Według ustawy miałyby się tam odbyć wybory o systemie relatywnej większości (§ 19). Jednakowoż jakieś stronnictwo, powiedzmy np. stronnictwo robotnicze, zdając sobie sprawę z tego, że przy wyborach nie uzyska dla swej listy relatywnej większości głosów, wniosło swego czasu (to jest w przeciągu pierwszych 8 dni po ogłoszeniu wyborów) podanie do urzędu gminnego z żądaniem wyborów na podstawie proporcjonalnego zastępstwa. Podanie to opiewało mniejwięcej:

Do

Urzędu gminnego

w Z

My niżej podpisani wyborcy w gminie Z. żądamy, aby wybory do zastępstwa gminnego w Z., która wprawdzie nie liczy więcej niż 700 mieszkańców, pomimo tego przeprowadzone zostały na zasadzie proporcjonalnego zastępstwa.

(Podanie to było podpisane przez 20 a przynajmniej przez 17 wyborców.)

Urząd gminny musiał odstąpić to podanie do załatwienia komisji reklamacyjnej przy starostwie powiatowem, a ponieważ komisja ta stwierdziła, że podpisani są rzeczywiście umieszczeni w liście wyborców gminy Z., a podanie było na czas wniesione, musiała orzec, że te wybory odbędą się według zasady proporcjonalnego zastępstwa.

Przy głosowaniu oddano 116 kartek ważnych, z tego otrzymała np.:

I. lista stronnictwa robotniczego l. 1	35 gł.
II. lista związku rolników l. 2	63 gł.
III. lista niezawisłych l. 3	18 gł.

Dzielnik wyborczy $116 : 13 = 8'9$ zatem 9.

Następuje podział pomiędzy grupy, pierwsze rozliczenie:

- I. lista nr. 1. $35 : 9 = 3$ mand. reszta ułam. 8
II lista nr. 2. $63 : 9 = 7$ mand. „ „ 0
III. listy nr. 3 $18 : 9 = 2$ mand. „ „ 0

Wszystkie mandaty obsadzone, lista nr. 1., aczkolwiek jej reszta ułamkowa jest tylko o 1 niższa, niż dzielnik wyborczy, nie otrzymała dodatkowego mandatu.

Gdyby wybierano podług zasady relatywnej większości, otrzymałaby grupa rolników z listą nr. 2 wszystkie mandaty, a lista nr. 1 i nr. 3 nie otrzymałyby żadnego zastępstwa.

IV. SPRAWDZENIE WYBORÓW.

Po skończeniu skrutynium stwierdza komisya wyborcza (centralna) wynik wyborów w protokole, który mają podpisać wszyscy członkowie komisyi i mężowie zaufania grup, a urząd gminny opublikuje to w sposób zwyczajny w gminie. W opublikowaniu musi też być podany termin, do którego można przeciwko wyborom wnosić zarzuty. Protokół przedkłada się władzy politycznej I. instancyi, a oddane listy kandydatów i koperty powinna komisya zapieczętować i przechować je w urzędzie gminnym.

1. Ewentualne zmiany przez władzę nadzorczą z urzędu.

Według § 4 może być wybrany każdy wyborca bez różnicy płci, o ile skończył rok 26. a w gminie mieszka już przynajmniej rok przed

wyborami. Nie liczy się jako przerwę w zamieszkanu, jeśli ktoś służył w wojsku, lub był w niewoli, a wrócił do tejsamej gminy, w której przed wstąpieniem do wojska, mieszkał.

Wyłączeni od prawa biernego wyboru są:

- a) słudzy gminni, którzy podlegają władzy dyscyplinarnej zastępstwa gminnego albo rady gminnej, ale tylko w gminach, które liczą mniej niż 5.000 mieszkańców. Zaś w gminach, mających więcej mieszkańców, nie mogą być funkcjonariusze gminni wybrani na przełożonego gminy, jego zastępcę, lub też na członka rady gminnej;
- b) urzędnicy władz administracyjnych, którym przysługuje bezpośrednia władza nadzorcza nad gminą;
- c) osoby, które wbrew osobistego upomnienia w przeciągu terminu, wyznaczonego w tem upomnieniu (przynajmniej 5 dni), nie zapłacą jakiegoś publicznego podatku gminnego, z którym zalegają już dłużej, aniżeli rok.

O ile zostały wybrane osoby, które nie mogą być wybrane, to władza nadzorcza winna w przeciągu jednego miesiąca od doręczenia jej protokołu wyborczego, z urzędu wybór ten ogłosić za nieważny i oświadczyć, która osoba na miejsce usuniętego członka zastępstwa gminy

ma wstąpić. Urząd gminny ma to zarządzenie w gminie opublikować.

2. Zarzuty przeciw wyborom.

Jeśli ktoś chce wnieść protest przeciwko wyborom gminnym z powodu tego, że zostały przeprowadzone nieformalnie, że zaszły wady, dla których naruszono tajność wyborów, lub jakieś inne wady, musi to robić we formie zarzutów przeciw wyborom na piśmie, a tylko takie osoby ustnie do protokołu w urzędzie gminnym, które nie umieją pisać. Zarzuty należy wnosić w przeciągu dni 8, licząc od następnego dnia po ogłoszeniu wyniku wyborów. Urząd gminny odsyła te zarzuty razem ze zapieczętowanymi kartkami głosowania i koperkami do władzy politycznej I. instancji.

Władza polityczna zarządzi dochodzenia i poleci osobie, która w tych wyborach nie była wcale zainteresowaną, ażeby całą sprawę zbadała; do tego dochodzenia należy zawezwać tego, który zarzuty wniósł, jak również pełnomocników wszystkich grup wyborczych. Osoby te mają prawo stawiać pytania przesłuchiwany osobom, żądać stwierdzenia protokołarnego, dawać wyjaśnienia, wglądać do aktów i robić z nich wyciągi.

Jeśli władza polityczna stwierdzi wady w postępowaniu wyborczym, które mogły wpływać na wynik wyborów, a szczególnie jeżeli

stwierdzi, że wolność, czystość i tajność wyborów została naruszona, to znosi albo całe postępowanie wyborcze, albo też tylko tę część tego postępowania, która była wadliwa i zarządza ewentualnie wybory na nowo, wyznaczając zarazem dzień tych wyborów.

Jeśli okazało się tylko, że wynik skrutynium był nieodpowiedni, to władza polityczna sama błąd naprawi, wynik sprostuje, zaś gmina musi to ogłosić publicznie.

Uchwałą odnośną musi władza polityczna doreczyć temu, kto wniósł zarzuty, oraz tym osobom, których wybór został unieważniony. Uchwała ta jest ostateczną i można przeciw niej wnieść zażalenie tylko do trybunału administracyjnego.

V. ZASTĘPCY CZŁONKÓW ZASTĘPSTWA GMINNEGO.

Zaznaczono już powyżej, że kandydaci postawieni na liście kandydatów każdej poszczególnej grupy, o ile nie zostali wybrani do zastępstwa gminnego, są zastępcami członków, pochodzących z tej listy i to w tym porządku, jak byli oznaczeni na liście kandydatów. Zastępcy ci wchodzi do zastępstwa gminnego wtedy, jeśli wybrani z ich listy członkowie, nie mogą spełniać swojego urzędu, ale nawet choćby tylko czasowo; rozumie się samo przez się,

że ci zastępcy wchodzą jako zwyczajni członkowie do zastępstwa gminnego tylko wtedy, jeśli podczas okresu wyborczego, mandaty z ich listy pochodzące, zostały opróżnione, a według porządku przysłała na nich kolej.

Jeśli przy wyborach za jakąś grupę wyborczą nie wybrano tyle zastępców, ażeby liczba ich była równa przynajmniej połowie członków zast. gminnego, pochodzących z ich listy, to członkowie gminnego zastępstwa, pochodzący z tej grupy, muszą uzupełnić liczbę swoich zastępców. Czynią to zaś w następujący sposób:

Jeśli za grupę tą wybrano tylko jednego członka do zastępstwa gminnego, to wtedy ten członek mianuje sam swojego zastępcę na piśmie w terminie, który mu przełożony gminy wyznaczy.

Jeśli za tą grupę wybrano więcej członków zastępstwa gminnego, to ci członkowie z tej grupy pod przewodnictwem przełożonego gminy, sami wybierają potrzebną ilość swoich zastępców i to kartkami. Przy tym wyborze jest wybrany ten, który uzyskał największą liczbę głosów. W razie równej ilości głosów rozstrzyga los.

W taki sam sposób postępuje się wtedy, jeśli grupa kandydowała mniej kandydatów niż po oddaniu głosów przypadło jej mandatów. Także i wtedy wybierają dalszych członków

zastępstwa gminnego członkowie tejsamej grupy już wybrani.

Wybory te muszą być także protokolarnie stwierdzone, opublikowane, władza polityczna musi być zawiadomiona, i można wnosić przeciwko temu zarzuty; wogóle obowiązują te same przepisy, jak po dokonaniu wyborów głównych.

VI. UKONSTYTUOWANIE SIĘ WYBRANEGO ZASTĘPSTWA GMINNEGO.

Pierwsze posiedzenie nowego zastępstwa gminnego zwołuje w przeciągu 8 dni po zapadłej prawomocności wyborów władza polityczna I. instancyi i na tem posiedzeniu odbiera urzędnik tej władzy na samym wstępie od wszystkich członków wybranych przyrzeczenie wierności wobec republiki czechosłowackiej. — Jeśliby któryś z członków ślubowania tego nie chciał złożyć, lub czynił zastrzeżenia, uważałoby się to jako nieprzyjęcie wyboru i może być za to karany, taksamo jakby przyjęcia odmówił innym sposobem.

1. Wybór przewodniczącego gminy i jego zastępców.

Zaraz też na pierwszym posiedzeniu przystępują członkowie zastępstwa pod przewodnictwem najstarszego z pośród nich do wyboru przedłożonego gminy i jego zastępcy (zastęp-

ców), oraz innych członków rady gminnej. W gminach, w których liczba członków zastępstwa gminnego wynosi przynajmniej 24, należy wybrać 2 zastępców przełożonego gminy; liczba członków rady gminnej — wliczając w nią przełożonego gminy i jego zastępców — wynosi jedną trzecią część wszystkich członków zastępstwa. Wybór ten przeprowadza komisya pod przewodnictwem powyżej oznaczonego przewodniczącego z racyi starszeństwa, złożona z zastępców zamianowanych przez poszczególne grupy, przyczem grupa, do której należy przewodniczący nie ma prawa mianować. Do ważności wyborów jest potrzebna obecność przynajmniej połowy wybranych członków zastępstwa.

W gminach, gdzie przeprowadzono wybory według zasad relatywnej większości, wybiera się z całego grona członków zastępstwa przełożonego gminy, oraz jego zastępcę i to absolutną większością głosów. Jeśli żaden z kandydatów nie uzyska absolutnej większości, to wtedy przeprowadza się wybór ścisły między dwoma kandydatami, którzy uzyskali największą ilość głosów, przyczem głosy, które padły na innego kandydata są nieważne; przy wyborze ściślejszym wybrany jest ten, na którego padnie większość głosów; w razie równości głosów rozstrzyga los.

W gminach, gdzie wybór przeprowadzono na podstawie proporcjonalnego zastępstwa, przeprowadza się wybór przełożonego gminy i jego zastępców w następujący sposób:

Jeśli przed wyborami mniejszość wybranych członków zastępstwa, która jednakowoż musi o ile możliwości osiągnąć jedną czwartą wszystkich członków zastępstwa, oświadczy, że żąda dla siebie mandatu drugiego zastępcy gminnego, wtedy wybiera go sama z pośród swego grona absolutną większością głosów, a wszyscy inni członkowie wybierają potem przełożonego gminy i pierwszego zastępcę.

Jeśli zaś grupa licząca przynajmniej jedną trzecią część wszystkich członków zastępstwa, oświadczy, że ona żąda, ażeby z pośród niej wyszedł pierwszy zastępca, to wtedy wybiera go sama większością głosów, a inni członkowie wybierają przełożonego gminy, o ile zaś nie zaszedł wypadek powyżej wspomniany żądania dla pewnej grupy przez jedną czwartą część mandatu drugiego zastępcy, wybierają ci inni członkowie także i drugiego zastępcę przełożonego gminy. Jeśli zaś w ten sposób więcej grup będzie się ubiegało o mandat pierwszego lub drugiego zastępcy dla siebie, to przyznany zostanie tej grupie, która jest liczniejsza, a w razie równości członków zastępstwa tych grup, rozstrzyga los.

Do ważności przeprowadzonych przez grupy wyborów jest potrzebna obecność więcej niż połowy wszystkich członków poszczególnych grup. Poszczególne grupy mogą dla tych wyborów utworzyć specjalne związki wyborcze, a wtedy związki te uważa się jako jedną grupę.

Jeżeli żadna grupa nie żąda dla siebie drugiego lub pierwszego zastępcy przełożonego gminy, lub żądać tego nie może, to następuje wybór przełożonego gminy i jego zastępców absolutną większością głosów, tak jak we wypadku, gdyby wybory gminne przeprowadzono relatywną większością.

2. Wybór rady gminnej, oraz komisji.

a) W gminach, gdzie wybory przeprowadzono relatywną większością:

W tych gminach wybiera się członków rady gminnej i komisji gminnych absolutną większością obecnych członków. Jeśli tej absolutnej większości nie otrzymała potrzebna ilość kandydatów, to następują wybory ścisłe między tymi kandydatami, którzy otrzymali największą ilość głosów, a w razie równości rozstrzyga los, kto ma być do wyborów dopuszczony. Do wyborów ścisłych dopuszcza się wtedy podwójną ilość kandydatów, a rozstrzyga przy nich już tylko zwykła większość oddanych głosów, przyczem kartki oddane na

innych kandydatów, niż dopuszczonych do wyborów ścisłych, są nieważne. Przy równych ilościach głosów, zebranych na więcej kandydatów we wyborze ścisłym rozstrzyga los.

b) W gminach, gdzie wybory przeprowadzono na zasadzie proporcjonalnego zastępstwa:

W tych gminach wybiera się także na podstawie tej zasady proporcjonalności radę gminną i komisye gminne.

Wyborami kieruje tasama komisya, która przeprowadziła wybory przełożonego gminy i jego zastępców. Komisya ta stwierdza według zasad proporcjonalnego zastępstwa liczbę członków rady gminnej i komisyi, która przypada na każdą poszczególną grupę, przyczem dolicza się przełożonego gminy i zastępców do tych grup, do których należą. Przy stwierdzeniu tem zastosuje komisya te same przepisy, które obowiązują przy skrutynium we wyborach głównych.

Kiedy już każda poszczególna grupa wie jaką ilość mandatów rady gminnej i innych komisyi na nią przypada, przeprowadza każda poszczególna grupa w swoim gronie wybór absolutną większość głosów. Przy wyborze tym musi także być obecnych więcej niż połowa członków każdej grupy. Poszczególne grupy mogą także przy tym wyborze potworzyć związki wyborcze.

W gminach, gdzie po wyborze przełożonego gminy i jego zastępcy wybiera się tylko jednego członka rady gminnej, to tego członka wybiera grupa, która przy wyborze przełożonego gminy i jego zastępcy nie uzyskała żadnego mandatu. Jeśli takiej grupy nie ma, albo jeśli taka grupa liczy tylko jednego członka w zastępstwie gminnem, to wtedy także i tego członka rady gminnej wybiera się większością wszystkich obecnych członków zastępstwa gminnego.

Zastępcy przełożonego gminy wchodzą w urzędowanie w tym porządku, jak zostali wybrani. Jeżeli przełożony gminy i obaj zastępcy nie mogą wykonywać urzędów, czy to z powodu jakichś przeszkód, czy też, że są w jakiejś sprawie osobiście zainteresowani, to wchodzą na ich miejsce członkowie rady gminnej w porządku starszeństwa.

Tutaj trzeba zwrócić uwagę, że oprócz przepisu, że funkcyonaryusze gminni nie śmiał być członkami rady gminnej, istnieje także zakaz, że **równocześnie** nie mogą być członkami rady gminnej lub tejsamej komisji gminnej:

- a) mąż i żona;
- b) rodzice i dzieci własne, oraz pasierbowie;
- c) teść lub teściowa z zięciem lub synową;
- d) rodzeństwo;

- e) mąż lub żona z rodzeństwem drugiego małżonka.

Jeżeli wbrew temu zakazowi powyżej oznaczone osoby równocześnie wybrane zostały, albo jeśli później powstał taki stosunek między wybranymi członkami tych korporacji, a żadna z interesowanych osób nie zrzekła się dobrowolnie mandatu w przeciągu 3 dni, traci członek starszy ten mandat; a w razie równego wieku rozstrzyga los.

8. Wybory uzupełniające.

Jeśli podczas okresu wyborczego zostanie opróżniona posada przełożonego gminy, zastępcy przełożonego gminy, albo też członka rady gminnej lub też jakiejś komisji gminnej, to wtedy na miejsce tegoż:

- a) w gminach, gdzie przeprowadzono wybory relatywną większością, przeprowadza się wybór absolutną większością głosów;
- b) w gminach, gdzie wybory przeprowadzono na zasadzie proporcjonalności, przeprowadza wybór ta grupa wyborcza absolutną większością głosów, z którego grona poprzednio członek tę posadę zajmował.

4. Sprawdzenie tych wyborów.

Ewentualne zarzuty przeciw wyborom prze-

łożonego gminy i jego zastępców, członków rady gminnej oraz komisji gminnych, należywnieść w przeciągu 8 dni od dnia dokonania wyborów do urzędu gminnego. O zarzutach tych orzeka ostatecznie władza polityczna I. instancyi.

Okres wyborczy, to jest czas, przez który trwa urzędowanie wybranego zastępstwa gminnego, oraz rady gminnej, wynosi 4 lata, z tym jednak wyjątkiem, że zastępstwo gminy wybrane po raz pierwszy na podstawie tej ordynacyi będzie urzędowało tylko 3 lata.

VII. PRZYMUS WYBORCZY.

Według ordynacyi wyborczej obowiązuje przymus wyborczy. Każdy wyborca powinien wziąć we wyborach udział. Od tego obowiązku są uwolnieni:

1. lekarze;
2. osoby w wieku ponad 70 lat;
3. osoby, które:

a) z powodu choroby, albo też cielesnej ułomności nie są w stanie przybyć do lokalu wyborczego;

b) z powodu obowiązków swego urzędu, albo swego powołania, których nie można odwlec, nie mogą stawić się na czas w lokalu wyborczym;

c) w dniu wyborów są oddalone przy-
najmniej 25 km od miejsca wyboru;

d) z powodu przerwy komunikacji, albo
z powodu przeszkód innych, nie dają-
cych się uniknąć, zostały wstrzymane.

Służbodawcy powinni w dniu wyborów tak
służbę rozłożyć, ażeby pracownicy mogli we
wyborach wziąć udział. Taksamo służba w woj-
sku powinna być w ten sposób w dniu tym
zarządzona, ażeby każdy żołnierz, o ile moż-
ności mógł wziąć udział we wyborach.

Jeżeli ktoś bez powodów usprawiedliwiają-
cych nie uczestniczy przy wyborach, popełnia
przekroczenie, za które władza polityczna go
ukarze grzywną od 20 do 500 K, lub aresztem
od 24 godzin do 1 miesiąca. — Za uniemożli-
wienie wykonania prawa wyborczego służbie
lub poddanym swoim przez niedanie im czasu
wolnego na oddanie głosu, grozi kara sądowa
i to grzywna od 50 do 500 K, albo areszt od
tygodnia do 3 miesięcy.

VIII. OBOWIĄZEK PRZYJĘCIA WYBORÓW.

Każdy wyborca jest zobowiązany przyjąć
wybór, czy to jako członek zastępstwa gmin-
nego, czy to rady gminnej, czy też komisji
gminnych. Od obowiązku tego są uwolnione
następujące osoby:

1. kobiety;

2. osoby, które przekroczyły 60. rok życia;

3. osoby, które przez całe 2 ostatnie okresy były członkami zastępstwa gminnego, lub też jakieś komisji;

4. osoby, które wykazały świadectwem lekar-
skim jakąś poważną chorobę, albo ułomność
ciała, dla których nie mogą tego urzędu spra-
wować;

5. osoby, które z powodu swojego zawodu
przebywają często albo przez dłuższy czas po-
za gminą;

6. słudzy, którzy nie mogą z powodu swo-
jego zawodu zawiadować urzędem w odpowie-
dni sposób;

7. wybrani członkowie ciał prawodawczych
publiczno-prawnych, administracyjnych i do-
radczych;

8. osoby wojskowe z zawodu;

Podczas okresu wyborczego mogą człon-
kowie zastępstwa gminnego, rady gminnej i
komisji gminnych tylko wtedy zrzec się urzę-
du, jeśli okoliczności powyżej wymienione na-
staną podczas tego okresu, lub jeżeli większość
członków tych ciał, w których zrzec się chcą
członkowania, zgodzi się na to zrzeczenie. Kto
wbrew tym przepisom się zrzeknie, albo też
wystąpi, pomimo tego, że dwa razy go wez-
wano, popełnia przekroczenie za które władza
polityczna ukarze go grzywną od 20 do 500 K.
lub aresztem od 24 godzin do 1 miesiąca.

IX. POSTANOWIENIA KARNE.

Oprócz kar wyznaczonych za niespełnianie obowiązku wyborczego, oraz za nieprzyjęcie wyboru, podlegają następujące czynności karom według ordynacyi wyborczej (§ 68):

A. Jako występki karze aresztu od 1 do 6 miesięcy:

1. jeśli przełożony gminy, lub też funkcyjusz gminny wzdryga się przyjąć listę kandydatów, albo dać poświadczenie jej złożenia, lub też pozwolić na jej poprawienie w terminie do tego wyznaczonym;

2. jeśli przełożony gminy, albo funkcyjusz gminny umyślnie, albo też przez ciężkie zaniedbanie, poleci ogłoszenie nieprawdziwych list kandydatów, lub też ich drukowanie.

B. Jako przekroczenie karane sądownie grzywną od 30 do 500 K, albo aresztem od 1 tygodnia do 3 miesięcy:

1. jeżeli usiłuje wykonać prawo wyborcze we więcej niż jednej gminie;

2. jeżeli ktoś odmawia wydania kartki legitymacyjnej, albo kartki do głosowania;

3. jeśli ktoś używa oznaczenia pewnej grupy wyborczej, która już poprzednio się tem oznaczeniem publicznie oznaczyła;

4. jeśli ktoś zaniedba komisyi wyborczej doręczyć w odpowiedni sposób legitymacyi, których dotychczas uprawnionym nie doręczono;

5. jeśli ktoś nieprawnie robi zmiany w listach wyborców;

6. jeśli ktoś niedotrzymuje zakazu wyszynku, sprzedaży i wydawania napojów alkoholycznych w dzień wyborów i w przededniu wyborów.

C. Jako przekroczenie karane przez polityczną władzę grzywną od 20 do 500 K, albo też aresztem od 24 godzin do 1 miesiąca, jeśli ktoś:

1. w budynku, w którym jest lokal wyborczy, agituje lub urządzi sobie tam wyborczy lokal agitacyjny;

2. nieprawnie podpisze na liście kandydatów przedłożonej urzędowi gminnemu jakiegoś wyborcę lub kandydata na oświadczeniu dołączonem do listy kandydatów,

3. świadomie na więcej listach kandydatów kandyduje.

X. UWAGI KOŃCOWE.

Członkowie komisji dla list wyborczych muszą otrzymać wynagrodzenie od gminy, jeśli przez czynność swoją w komisjach stracili zarobek, członkowie komisji urzędujących przy władzy politycznej I. instancji, otrzymają to wynagrodzenie od Państwa.

Formularze dla list wyborców dla ogłoszeń dla reklamacji protokolarnej, dla oświadczeń na reklamację na protokoły dla Komisji wyborczych i na zestawienie głosowań, dostarcza rząd bezpłatnie.

Wszystkie organa spełniające jakkolwiek czynność w sprawach wyborczych, powinny z jaknajwiększym pośpiechem te sprawy załatwiać.

Wszystkie podania, protokoły, protesty i zażalenia w sprawach wyborów gminnych, oraz załączniki do tych pism są wolne od stempla.

Uwaga: Ustawa z 7. II. 1919 zb. u. i r. nr. 70 nowela do ordynacji gminnych (§ 1) zaznacza: „Ciało zwane dotychczas przełożnictwem gminnem, nazywa się radą gminną (miejską), korporacja gminna zwana dotychczas wydziałem gminnym nazywa się zastępstwem gminy (miasta)“, dlatego też powyżej trzymano się tych oznaczeń.

Powyższa nowela oraz ustawa o stałych listach wyborców będzie przedmiotem osobnej rozprawy.

— A A A —

Dr. LEON WOLF.

Gospodarka skarbową gmin

według ustawy czechosłowackiej z dnia 12. sierpnia 1921, zb. ust. i rozp. nr. 329.

Gospodarowanie pieniędzmi gminnymi musi z natury rzeczy podlegać jaknajściślejszej kontroli ze strony organów gminnych i władz przełożonych, lecz także przede wszystkim i tych, którzy zobowiązani są do płacenia wtedy, kiedy gmina sama ze swych dochodów własnych nie może pokryć wydatków swego gospodarstwa; są to wszyscy płacący w gminie podatki a ponieważ każdy mieszkaniec płaci takie podatki na rzecz gminy, czy to bezpośrednio, czy też pośrednio, dlatego kontrolować może i powinien każdy obywatel gminy jej gospodarkę. Niestety z prawa tego robi się u nas użytek bardzo rzadko. Jest to błąd, który się potem mści na nas i powoduje cały szereg nieporozumień i szkód dla nas wszystkich. Trzeba bowiem rozważyć, że nawet wtedy, gdy zastępstwo gminne jest złożone z ludzi najbardziej sumiennych, ci ludzie nieraz się mylić mogą, lub przeoczyć niejedno, co niejednen z obywateli zauważyć może i naprawić zło, jeśli je na czas zauważy. Obowiązkiem naszym zatem jest znać odnośne ustawy i korzystać ze wszystkich praw, które nam te ustawy dają. Ten wzgląd

jest powodem ogłoszenia w gazecie, cytowanej na początku ustawy. Ustawa ta jest tylko na razie prowizoryczna, jednakowoż zawiera ogólnie wszystkie przepisy odnoszące się do podstaw gospodarki majątkowej gmin.

Najważniejszymi momentami przy prowadzeniu gospodarki gminnej, są ustanowienia budżetu, czyli preliminarza gminnego, oraz składowania rachunków gminnych. Każdy gospodarz powinien starać się o to, aby nie wydał więcej, niż wynoszą jego dochody, dlatego powinien na przód przedtem nim robi wydatki, zrobić sobie plan i rozważyć wiele i na co może wydać. Jeśli pokaże się, że wydatki jego są większe niż dochody, to albo skreśli w tym planie wydatki takie, które nie są najkonieczniejsze, albo jeśli to nie jest możliwe, to wtedy postara się o dochody dalsze, tak aby wszystko, co jest konieczne, mógł pokryć bez narażenia się na ruinę. Taki plan musi robić corocznie gmina, względnie jej przełożenie i plan ten nazywamy preliminarzem. Na końcu roku zaś robi się rachunki, aby stwierdzić rzeczywisty stan majątkowy gospodarstwa, tu w tym wypadku gospodarstwa gminnego.

Jak każde gospodarstwo, tak też i gospodarstwo gminne ma dochody i wydatki zwykłe i nadzwyczajne. Zwyczajnymi dochodami nazywamy te, których spodziewamy się re-

głównie corocznie z majątku gminnego i z tych źródeł, które dochody takie regularnie dają. Według ustawy należy jako zwyczajne dochody przyjąć:

1. dochody regularne z majątku gminnego i ze zakładów, oraz funduszków, którymi rozporządza gmina;

2. czyste zyski z przedsiębiorstw zarobkowych gminnych;

3. dodatki, należności i opłaty gminne, które już zostały przyznane gminie;

4. przydział ze strony państwa (stałe kwoty przyznane gminie przez państwo);

5. różne inne dochody gminne, powtarzające się regularnie.

Nadzwyczajnymi dochodami są:

1. nadzwyczajne (przypadkowe) dochody z majątku gminy;

2. dochód ze sprzedaży własności gminnej;

3. pożyczki, zaciągnięte przez gminę;

4. dodatki, należności i opłaty gminne nadzwyczajne, służące do pokrycia nadzwyczajnych wyraźnie oznaczonych wydatków;

5. inne przypadkowe dochody gminne.

Wydatkami zwyczajnymi są wydatki, których musi się gmina spodziewać regularnie na cele utrzymania majątku gminnego, pokrycia płac personelu gminnego, prowadzenia zarządu gminnego, spełnienia obowiązków gminy, czy

to płynących z ustawy, czy też wymaganych przez ogólne dobro gminy i obywateli tej gminy, w szczególności także na cele amortyzacji i oprocentowania długów gminnych.

Nadzwyczajnymi wydatkami nazywa ustawa zaś te wydatki, które trzeba robić na cele przypadkowe lub tymczasowe, w szczególności zaś celem nabycia nowego majątku lub celem stałego podwyższenia wartości dotychczasowego majątku gminnego.

Dochody nadzwycz. nie mogą być obrocone na pokrycie wydatków zwycz. i odwrotnie, o ile pod tym względem nastąpi jakieś przesunięcie, musi być ono zatwierdzone przez władzę nadzorczą a jeśli przełożony gminy lub ktoś inny, upoważniony do dysponowania majątkiem gminnym nie trzyma się tego przepisu, to może być przez władzę nadzorczą skazany na zapłatę szkody, jaka dla gminy stąd powstanie, z własnej kieszeni.

PRELIMINARZ.

Przełożony gminy jest zobowiązany corocznie przygotować na rok następny preliminarz w którym dochody i wydatki powinny być zestawione według tego, czy to są dochody i wydatki zwyczajne, czy też nadzwyczajne. Preliminarz ten należy przedłożyć naprzód radzie gminnej do rozpatrzenia i zatwierdzenia, potem

przedłożyć go komisji skarbowej celem wypowiedzenia się o nim, a następnie przedłożyć do uchwały zastępstwu gminnemu dwa miesiące przed początkiem roku administracyjnego. Przed powzięciem uchwały ma być preliminarz wyłożony przez 14 dni do publicznego przegladu. Termin, w którym można wglądać do niego, musi być ogłoszony publicznie w sposób w gminie zwyczajem przyjęty.

Podczas tego terminu ma każdy wyborca, oraz płacący w gminie podatki prawo **wglądać do preliminarza i poczynić uwagi**, które wniesie na piśmie do urzędu gminnego. Na posiedzeniu zastępstwa gminnego, na którym preliminarz podany ma być pod uchwałę, powinno się wziąć pod obrady także wypowiedzenie komisji skarbowej, oraz poczynione przez obywateli uwagi. Na tem posiedzeniu, które ma być przynajmniej na trzy dni wcześniej zwołane i ogłoszone publicznie, ma być przynajmniej dwie trzecie członków zastępstwa gminnego. O ile na pierwsze posiedzenie się tyle członków nie zjawi, musi przełożony gminy zwołać drugie i w zawiadomieniu o tem zaznaczyć, że preliminarz zostanie poddany pod głosowanie bez względu na ilość obecnych członków zastępstwa.

Uchwała zastępstwa gminnego o preliminarzu musi być znowu przez 14 dni w sposób, po-

wyżej oznaczony, opublikowana a każdy wyborca lub płacący podatki ma prawo w tym czasie wnieść przeciw niej odwołanie przez urząd gminny do Wydziału krajowego (Krajowej Komisji zawiadowczej). — Po zaprowadzeniu urzędów okręgowych i powiatowych pójdzie to odwołanie do Wydziału powiatowego, dalszą zaś instancją będzie Wydział krajowy.

Po upływie terminu odwoławczego przełożony gminy przedłoży preliminarz Krajowej Komisji zawiadowczej (później Wydziałowi powiatowemu) i to jeśli wniesiono odwołanie, w dwu egzemplarzach, celem orzeczenia o odwołaniu i rozpatrzenia, czy preliminarz odpowiada wymogom ustawowym. Jeśli preliminarz tym wymogom nie odpowiada, lub jeśli preliminarz wydaje się Komisji zawiadowczej niejasny, może gminie polecić, aby w przeciągu dni 14 poczyniła poprawki lub dała wyjaśnienia. Jeśli poprawek tych nie uczyni pomimo urgensu lub jeśli pomimo wezwania gmina nie załatwi preliminarza w terminie ustawowym, może to wykonać władza nadzorcza, tj. Komisya zawiadowcza na koszt gminy. Przeciw temu może gmina się odwołać do wyższej władzy nadzorczej.

W dalszym ciągu będzie mowa tylko o władzy nadzorczej bezpośredniej i wyższej. Obecnie na Śląsku jest (Wydział krajowy) Krajowa

komisya zawiadowcza i bezpośrednią i wyższą władzą nadzorczą, później po utworzeniu Wydziałów powiatowych i okręgowych (ustawa z 29. lutego 1920, zb. u. i rozp. nr. 126) będzie bezpośrednią władzą nadzorczą Wydział powiatowy, a wyższą Wydział okręgowy.

W regule nie wolno czynić wydatków o ile nie przewidziano ich w preliminarzu. Wyплаты przekazuje przełożony gminy za upoważnieniem rady gminnej, w nadzwyczajnych nagłych a nie przewidzianych wypadkach może przełożony gminy sam przekazać wypłatę, lecz zaraz w następsem posiedzeniu wypadek ten Radzie gminnej przedłożyć do zatwierdzenia.

Wydatki nieprzewidziane w preliminarzu.

Wydatki nie objęte preliminarzem, może Rada gminna, po zasięgnięciu opinii Komisji skarbowej poddać pod uchwałę zastępstwa gminnego, lecz mogą być tylko wtedy uchwalone jeśli na nie jest pokrycie. O ile nie ma tego pokrycia a zostały uchwalone, to odpowiada za pokrycie osobiście przełożony gminy lub jego zastępca oraz każdy członek Rady i zastępstwa który głosował za tą uchwałą lub za jej wykonaniem. Odpowiedzialność ta gaśnie z chwilą za twierdzenia tej uchwały przez władzę nadzorczą. Dlatego uchwałę taką należy w sposób powyższy opublikować a każdy wyborca i każdy opodatkowany mają prawo wnosić odwołanie,

a rozstrzyga ostatecznie, jak wyżej władza nadzorcza i może wydatki te zatwierdzić lub odrzucić. Wyjątki tutaj stanowią wypadki nagłe i nieprzewidziane, gdzie absolutnie nie można przewlekać, np. przy szkodach elementarnych. W tych wypadkach należy w przeciągu dni 14 zwołać zastępstwo gminne, które przeprowadziwszy naradę z uwzględnieniem wniosków Rady gminnej i Komisji skarbowej wydatki takie uchwali.

Kiedy chodzi o nowe, w preliminarzu nie wzięte pod uwagę przedsiębiorstwo lub jakiś inny rentowny wydatek, na którego pokrycie — (bez względu na przyszły dochód czysty), potrzebnem jest:

- a) zaciągnięcie pożyczki;
- b) sprzedanie majątku zakładowego gminy;
- c) podwyższenia jakichś dodatków od podatków o przynajmniej 20 proc., albo
- d) zaprowadzenie jakiejś nowej daniny gminnej, lub podwyższenie istniejącej o jedną piątą część,

to przełożony gminy musi plan oraz kosztorys tego przedsiębiorstwa po zbadaniu i zaciągnięciu opinii Komisji skarbowej wyłożyć do publicznego przeglądu przez dni 14 i wyłożenie to opublikować. Jeśli w przeciągu tego terminu jedna dziesiąta część wyborców wniesie przeciw temu wnioskowi protest, to zapadłą później u-

chwałę wydziału gminnego, zgadzającą się na to przedsiębiorstwo, na wszelki wypadek przedłożyć należy bezpośredniej władzy nadzorczej do zatwierdzenia.

Rachunki roczne.

Gmina musi prowadzić rachunki gminne według wzorów, które poda wyższa władza nadzorcza. Najpóźniej do trzech miesięcy po upływie roku administracyjnego winien przełożony gminy rachunki za cały rok zestawzić, przedłożyć je Radzie gminnej i Komisji skarbowej a następnie przez 14 dni wyłożyć do publicznego przeglądu. Termin przeglądu musi być publicznie w gminie ogłoszony i w tym terminie mogą wyborcy i płacący podatki rachunki te przeglądać i wnosić swoje uwagi. Wtedy dopiero podda je pod uchwałę zastępstwa gminnego. Uchwała ta musi być znowu opublikowana i można wnosić przeciw niej odwołania do bezpośredniej władzy nadzorczej, która albo zestawienia te zatwierdza albo też wytyka wady, które muszą być naprawione. O ile w przeciągu trzech miesięcy władza nadzorcza nic nie zarządzi, należy uważać rachunki za zatwierdzone.

Władza nadzorcza wyższa ma prawo kontroli gmin i ta powinna przynajmniej raz na cztery lata polecić swoim organom gruntowne

skontrolowanie całej gospodarki gminnej, w tych gminach, które liczą więcej niż 3000 mieszkańców w innych gminach prowadzi tę kontrolę bezpośrednio władza nadzorcza.

Corocznie powienien urząd gminny w przeciągu trzech miesięcy po upływie roku administracyjnego przedłożyć wyższej władzy nadzorczej wykaz długów gminnych według stanu w dniu 31. grudnia upłynionego co dopiero roku..

Pokrycie wydatków w ogólności.

Zawsze obowiązuje zasada, że wydatki gminne muszą być pokryte z dochodów majątku gminnego, przyczem o ile pewna część majątku przeznaczona jest na pokrycie pewnych tylko wydatków, nie wolno użyć tego majątku na pokrycie innych wydatków. O ile gmina składa się z więcej miejscowości, z których jedna lub każda mają zastrzeżoną własność co do swego majątku, nie wolno użyć majątku jednej tylko miejscowości na pokrycie potrzeb całej gminy. O ile gmina posiada jakie zakłady lub fundusze, czy to jako własność, czy też tylko w zarządzie, należy dochody tych zakładów i funduszków wyłącznie tylko użyć na cele tych zakładów, względnie funduszków, w razie nadwyżki przeznaczyć je na te cele za dwa lata przyszłe a jeśli tego nie potrzeba, to może dopiero zastępstwo gminne za zatwierdzeniem bezpośrednim

dniej władzy nadzorczej przeznaczyć na inne cele. Dochody nadzwyczajne, o ile nie zużywa się ich na nadzwyczajne wydatki powinny być obrócone na pomnożenie stałego majątku gminnego. W żadnym razie nie wolno dzielić żadnych nadwyżek z dochodów ani innego majątku gminnego pomiędzy mieszkańców gminy lub w inny sposób.

Przedsiębiorstwa gminne powinny być tak prowadzone, ażeby dochody ich przynajmniej pokrywały wydatki z niemi połączone; ewentualne nadwyżki należy przeznaczyć na pokrycie ogólnych, zwyczajnych wydatków gminnych.

Kiedy trzeba zatwierdzenia ze strony władzy władz nadzorczych.

W regule wszelka sprzedaż nieruchomości majątku gminnego, zaciągnięcie pożyczki, przyjęcie poręki przez gminę, wydzierżawianie nieruchomości majątku, kupno nieruchomości, zastawienie majątku gminnego i inne obciążenia nadzwyczajne, mogą być tylko za zezwoleniem bezpośredniej władzy nadzorczej dokonane. Są jednak wyjątki. W gminach naszych liczących poniżej 30.000 mieszkańców interesują nas tylko następujące wyjątki:

Zatwierdzenia ze strony władzy nadzorczej nie potrzebują:

a) sprzedaż gruntu dla uregulowania ulic i placów publicznych;

b) zaciągnięcie pożyczki, o ile przez to gmina nie będzie dłużej obciążona jak tylko przez ten rok, w którym tę pożyczkę zaciągnięto albo o ile przez odsetki i amortyzację całego długu gminnego a więc wliczając w to amortyzację i odsetki już przedtem istniejącego długu, nie podwyższy się dodatków gminnych o 20%, biorąc przy tem pod uwagę dodatki gminne, ustanowione poprzednio na ten rok, w którym pożyczka ma być zaciągnięta;

c) wynajęcie lub wydzierżawienie majątku gminnego nieruchomego w drodze publicznej licytacji lub w drodze publicznej składania ofert, o ile termin najmu (dzierżawy) nie przekracza lat sześciu;

d) zakupno nieruchomości, o ile udowodnionem jest, że regularny czysty zysk z nich pokryje odsetki, amortyzację i wszelkie inne wydatki z nieruchomością połączone, i o ile cena kupna w gminach, liczących do 3000 mieszkańców, nieprzekracza kwoty 25.000 Kcz a w gminach liczących ponad 3000—5000 mieszkańców kwoty 200.000 Kcz itd.

Zezwolenie na pożyczkę gminną może tylko wtedy być dane, jeśli jest zapłata zabezpieczenia i jeśli uwidocznionem jest, że podczas istnienia zakładu itd., dla których inwestowana zo-

stała najpóźniej do lat 40, spłaconą zostanie (zamortyzowaną). Pożyczka może być obróconą tylko na te cele, dla których została zaciągnięta.

We wszystkich wypadkach, gdzie dawniej potrzeba było według specjalnych ustaw zatwierdzenia przez sejm, czy też przez ustawę krajową, udziela obecnie zatwierdzenia wyższa władza nadzorcza.

Prawo opodatkowania na rzecz gminy.

O ile inne dochody gminne nie wystarczają na pokrycie wydatków, uchwała zastępstwo pobieranie dodatków, należności, opłat gminnych, a nawet może zobowiązać obywateli gminy do świadczeń naturalnych.

Nałożenie obowiązku płacenia na poszczególnych tylko obywateli.

Wydatki, czynione wyłącznie w interesie pewnych warstw ludności lub też w interesie pewnej części obszaru gminnego, wreszcie w interesie poszczególnych właścicieli gruntów, domów lub przedsiębiorstw zarobkowych, powinny być pokryte przez interesowanych i należy im przed wydaniem odnośnych zarządzeń dać możliwość wypowiedzenia się. Na zarządzenia, służące wprowadzić dla dobra ogółu, lecz będących dla właścicieli gruntów, domów, czy też przemysłowców szczególnem udogodnieniem, można od tych osób żądać wsparcia pieniężnego.

go. Wsparcie to może polegać albo na jednorazowej, albo też na rozdzielonych na kilka lat wpłatach, albo też wreszcie na płaceniu tak długo pewnych kwot, jak długo zarządzenie to istnieć będzie. O ile nie osiągnie się zgody tych osób na dobrowolną zapłatę, może także wsparcie być ustanowione tylko za zgodą wyższej wł. nadz. uchwałą gminną. Należy projekty te po uznanu przez Radę gm. i Komisję skarb. wyłożyć, o wyłożeniu publicznem ogłoszeniem zawiadomić interesentów, iż mają prawo wglądać do projektu i planów i robić zarzuty. O zarzutach tych rozstrzyga potem wyższa władza nadzorcza, która wogóle postanawia co do obowiązku płacenia i wysokości tego wsparcia.

O ile gminie wskutek tego, że jakieś przedsiębiorstwo w niej ma swoją siedzibę, albo jakąś fabrykę, albo też dlatego że w niej mieszka wielka liczba robotników przedsiębiorstwa położonego w innej (sąsiedniej) gminie, powstaną szczególne koszty (na komunikacyjne środki, policję, straż ogniową itd.), którychby gmina nie miała w tej wysokości, gdyby tego nie było, może gmina za uchwałą zastępstwa gminnego żądać od tego przedsiębiorstwa stosownego wsparcia pieniężnego. O ile nie nastąpi pod tym względem zgoda, musi taka uchwała również być zatwierdzona przez wyższą władzę nadzorczą.

Oplaty za świadczenia.

Oprócz tego mogą gminy żądać należności z tytułu wynagrodzenia za używanie urządzeń, ustanowionych i utrzymywanych dla dobra ogółu, albo także z tytułu wynagrodzenia za świadczenia ze strony organów gminnych np. targowe, należności za flastrowanie, czynż za wodę, należności za połączenia kanałowe, należności za groby, należności budowlane, sanitarne, należności za nadanie prawa przy- należności i za inne czynności urzędowe gminne. Należności te mogą zależeć od miary używania odnośnego urządzenia, dalej jakości czynności urzędowej, od siły podatkowej danej osoby. Gmina jednak musi wydać przepisy, według których bierze się takie należności i to według wzorów, wydanych przez Rząd. Przepisy te musi zatwierdzić wyższa władza nadzorcza a o ile nie odpowiadają rządowym wzorom, musi to zatwierdzenie przyjąć od Rządu.

Podatki gminne.

Podatki gminne mogą być uchwalone we formie dodatków do podatków państwowych lub też we formie odrębnych podatków gminnych.

Dodatki do podatków państwowych.

Dodatki do podatków płaconych w gminie bez względu na to, czy chodzi o płacącego po-

datki, mieszkającego w gminie; czy też poza gminą, powinno być wymierzone dla każdego równomiernie. Można wprowadzić robić różnice przy nakładaniu podatków na poszczególne gatunki podatków, lecz co do poszczególnych gatunków nie wolno w pośród opodatkowanych robić różnicy.

a) Zastępstwo gminne może uchwalić bez dalszego zatwierdzenia dodatki gminne do wysokości 100% podatków państwowych.

b) Dodatki we wysokości od 100 do 200 proc. muszą być zatwierdzone przez bezpośrednią władzę nadzorczą.

c) Pobieranie dodatków do wszystkich podatków (na które według ustawy podatki nałożyć można) z wyjątkiem podatków zarobkowych wyższych niż 200% do 300% zależy od zatwierdzenia wyższej władzy nadzorczej.

c) O ile gmina chce pobierać od podatków zarobkowych wyższe podatki niż 200%, a od innych podatków niż 300%, może wyższa władza nadzorcza tylko za zezwoleniem władzy skarbowej (Krajowa władza skarbową) zatwierdzić odnośną uchwałę. O ile nie dojdzie do porozumienia między temi władzami, rozstrzyga Rząd. Podanie o zezwolenie na takie dodatki, musi być przez gminę zaopatrzone wykazami pobieranych dotąd wszelkiego rodzaju dodatków i podatków gminnych. Władze nad-

zorcze powinno wydać uchwałę na żądanie gmin w przeciągu dwóch miesięcy, jak długo takie zatwierdzenie nie przyjdzie, może gmina pobierać tylko wydatki w tej wysokości, w jakiej obowiązywały w roku poprzednim.

Dodatki od należitości przenośnych.

Na wniosek wyższej władzy nadzorczej może gmina za zezwoleniem Rządu lub innej władzy przez Rząd do tego delegowanej pobierać dodatek do należitości przenośnych od przeniesień nieruchomości między żyjącymi aż do wysokości 10%, o ile naturalnie zastępstwo gminne ten dodatek uchwali. — Podatek ten przepisuje przełożony gminy a strony mogą odwołać się przeciw przepisaniu samemu do zastępstwa gminnego. Władze skarbowe dostarczają gminie wszelkich dat w tym kierunku.

Gminne podatki konsumcyjne.

Dodatki do państwowych podatków konsumcyjnych mogą być zaprowadzone tylko za zezwoleniem wyższej władzy nadzorczej w tym wypadku, jeśli odnośna ustawa na to zezwala.

Samostne podatki konsumcyjne gminne mogą być zaprowadzone przez gminę za zezwoleniem wyższej władzy nadzorczej, jeśli przepisy, które dla pobierania ich, gmina uchwaliła, odpo-

wiadają wzorom przepisów, wydanym przez Rząd, a podatki te nie są wyższe, niż miara, którą Rząd wyznaczył. O ile gmina uchwałała gminne podatki konsumcyjne, dla których nie ma wydanych przez Rząd wzorów przepisowych, to mogą być pobierane tylko za zezwoleniem Rządu.

O ile podatek konsumcyjny został uchwalony w ramach wzorów przepisowych, a wyższa władza nadzorcza w przeciągu trzech miesięcy na podanie gminy o zatwierdzenie nie odpowiada, należy przyjąć, że jest milczące zezwolenie na pobieranie podatku konsumcyjnego według przepisów przez gminę podanych.

Samoistne podatki i należitości gminne.

W każdej gminie powinno się pobierać podatek od zabaw oraz daninę od przyrostu wartości z nieruchomości wyłącznie na rzecz gminy.

Jako samoistne podatki gminne mogą być pobierane:

1. podatek od czynszu najmowego, albo od używanych lokali;
2. podatek od czasowego zakwaterowania;
3. podatek od ogłoszeń, przeznaczonych dla publiczności z wyjątkiem inseratów w gazetach i książkach,
4. podatek od niezabudowanych gruntów,

5. podatek od środków przewozowych, poruszanych motorami;

6. podatek przewozowy;

7. podatek od zużycia energii elektrycznej lub gazu na oświetlenie;

8. podatek od psów;

9. podatek luksusowy (np. od mieszkań luksusowych, od cechy w lokalach luksusowych, przeznaczonych na zabawę).

Uchwały odnośne muszą być zatwierdzone przez wyższą władzę nadzorczą, o ile zaś uchwaliby gmina inne podatki, niż wyżej wymienione, musi uzyskać na ich pobieranie zezwolenie ze strony Rządu.

Świadczenia osobiste.

W wypadku, nie dającej się obejść konieczności, można za uchwałą zastępstwa gminnego po poprzednim zatwierdzeniu ze strony wyższej władzy nadzorczej, zażądać świadczeń w naturze (jak robót ręcznych, usług przewozowych albo usług z środkami przewozowymi, poruszanymi motorem). Do robót ręcznych zobowiązani są wszyscy mieszkańcy i opodatkowani w gminie we wieku od 18 do 60 lat, o ile nie wykazą, że są niezdolni do nich a nie mogą złożyć kwoty na zapłatę zastępcy za siebie, którego każdy może dostarczyć i w ten sposób się od prac ręcznych uwolnić. Zamiast zastępcy

ma' zobowiązany do świadczeń na rzecz gminy prawo złożyć do kasy gminnej taką kwotę, za którą możnaby zapłacić odpowiedniego do tych świadczeń zastępcę.

We wypadkach niebezpieczeństwa np. przy szkodach elementarnych, nie potrzeba dla odnośnej uchwały gminnego zastępstwa zezwolenia ze strony władzy nadzorczej. Od świadczeń robót ręcznych są zwolnione niektóre osoby, jak urzędnicy publiczni, profesorzy i nauczyciele, wojskowi, lekarze będący w służbie publicznej, osoby zajęte w instytucjach prywatnych, służących dobru ogólnemu, jak przy kolejach prywatnych, przy żegludze na wodzie i w powietrzu, przedsiębiorstwach oświetlenia publicznego, elektrowniach i gazowniach, dalej przy zakładach wodociągowych, matki, których dzieci potrzebują macierzyńskiej opieki. Od dostarczenia zaprzęgu są uwolnieni lekarze, ale tylko co do zaprzęgów (wozów motorowych) będących w ich osobistem zapotrzebowaniu lekarsko-służbowem. W razie niebezpieczeństwa (szkód elementarnych) nie można się nawet na te zezwolenia powoływać, są wtedy zwolnione tylko te osoby, które absolutnie nie mogą opuścić swojego stanowiska w służbie lub zawodzie.

* * *

Wszystkie uchwały odnoszące się do pobierania jakichkolwiek podatków gminnych, powinny

być powzięte tak, jak uchwały co do preliminarza i powinny być te same przepisy, co do zwołania posiedzenia, ilości członków obecnych, opublikowania uchwały przez 14 dni, w czasie których można wnosić odwołania tutaj zastosowanie.

Ściąganie podatków gminnych.

Dodatki do podatków państwowych obliczają przepisują i ściągają według uchwał powziętych i w sposób powyższej opisany zatwierdzonych te same organa, które podatki państwowe. Gminy winne dodatki te podać tym organom do końca maja każdego roku, gdyż w przeciwnym razie będą one ścięły podatki w tej wysokości, co w przeszłym roku. Przeciw dodatkom gminnym można tylko wtedy wnosić odwołanie jeśli przepisano je we wyższej kwocie, niż to jest przewidziane ustawą lub pozwolone zatwierdzeniem ze strony przynależnych władz nadzorczych. O ile policzono dodatki fałszywie, można odwołać się do władzy skarbowej. Dodatki gminne są płatne w tych samych terminach, co podatki i w razie niezapłacenia w przepisany termin, policza się odsetki za zwłokę, jak przy podatkach państwowych.

Należytości gminne (podatki samoistne) mogą być pobierane tylko według przepisów, w których dokładnie określono ich wysokość, kto jest powinien je płacić, komu, w jaki sposób prze-

prowadzi się kontrolę, kiedy jest należność (podatek) płatna i jak się ją ściągnie, na jaki cel, jakie kary porządkowe grożą za obejście tych przepisów. Przepisy te muszą być przez tą samą władzę nadzorczą zatwierdzone, która na te należności zezwoliła i muszą być przez 14 dni opublikowane, ażeby każdy mógł do nich wglądać.

W regule przepisuje takie należności (podatki gminne) przełożony gminy, a ściągą je przeznaczony do tego organ gminny. Przeciw wystawionemu przez przełożonego gm. w tym wypadku nakazowi płatniczemu, można wnieść w przeciągu dni 14 od doręczenia, odwołanie do zastępstwa gminnego, a od uchwały tego zastępstwa dopuszczalne jest dalsze odwołanie w przeciągu dni 14 do bezpośredniej władzy nadzorczej, która rozstrzyga w tym wypadku ostatecznie.

DODATEK

do rozprawy o gospodarce skarbowej gmin.

Ustawa z dnia 12. sierpnia 1921 zb. u. i rozp. nr. 334 usiłuje przyjąć z pomocą gminom (także krajom) i uzdrowić nadwyrężone wszędzie wskutek wojny i wynikającej z niej zwyczajki świadczeń przez gminy — gospodarstwa gminne. W tym celu przeznacza im i oddaje część podatków, które dotychczas wpływały w całości do skarbu państwa.

1. Przedewszystkiem przekazuje się tą ustawą gminom połowę przepisanych w nich i faktycznie zapłaconych czystych podatków od budynków, zatem podatków domowo-czynszowych, domowo-klasowych 5 procentowych albo na 5 proc. zniżonych podatków czynszowych. Tą część przekazaną może na żądanie gmin minister skarbu zwiększyć o jedną szóstą, zatem do $\frac{2}{3}$ części tych podatków na rok 1921, jeśli w gminie w roku 1920 pobierano przynajmniej 300 proc. dodatków do podatków państwowych, na lata zaś późniejsze jeżeli w tej gminie wynosiły dodatki gminne w roku poprzednim przynajmniej 200 proc. Jeśli w gminie pobierało się od różnych kategorii podatków różne dodatki (np. od zarobkowych podatków niższe a od domowych wyższe) to tylko wtedy może być nadwyżka do dwie trzecie dozwolona, jeśli najniższe dodatki wynosiły więcej, niż 300% w roku 1921 a 200% w dalszych latach.

2. Czysty podatek gruntowy przekazany jest na fundusze krajowe.— Jednakowoż za czas od 1. października 1921 do 1. października 1923 przypada jedna trzecia część tego podatku gminom, w których on był przepisany i faktycznie zapłacony o ile te gminy pobierały w r. 1921 przynajmniej 200% dodatków.

3. Z podatków od obrotu, od kontraktów slu-

żbowych i z podatków luksusowych przydzielono 5% tych podatków przepisanych i zapłaconych faktycznie w gminie, gminom o ile one współdziałały przy przepisaniu i ściąganiu tych podatków a mianowicie o ile się zobowiążą:

a) zawiadomić administrację podatkową o każdym nowem przedsiębiorstwie, podlegajacem temu podatkowi, doręczać odnośny formularz właścicielowi tego przedsiębiorstwa, współdziałać przy wypełnianiu tego formularza i przysyłać go administracji podatkowej;

b) zawiadamiać o zmianach (rozwiązaniu, rozszerzeniu itd.) w takich przedsiębiorstwach;

c) przeprowadzić zbadanie takiego przedsiębiorstwa na żądanie administracji podatkowej i wydać orzeczenie o nim;

d) kontrolować zakupy opodatkowane tym podatkiem, uskutecznione nie przez przedsiębiorców i zgłaszać je do administracji podatkowej;

e) doręczać uchwały władz podatkowych i nakazy płatnicze;

f) współdziałać w postępowaniu upominawczem celem ściągnięcia tych podatków niezapłaconych w przepisany termin.

Przy obliczeniu tych 5% przypadających na gminę nie wlicza się do ogólnej sumy podatków płaconych w gminie, tych podatków, które gmina sama jako dostarczająca towar płaci, podat-

ków luksusowych, ściągniętych przez urzędy cłowe w razie przywozu i wywozu, podatków od cukru, melasy i spirytusu płaconych pauszalnie przez fabryki cukru, melasy i koniisye spirytusowe.

Minister skarbu może jednak we wypadkach szczególnie uwzględnienia godnych, gdy gmina ma dużo kłopotów z tymi podatkami, lub gdy opodatkowani inaczej musieliby ponosić nadzwyczajne ciężary, podwyższyć gminie tych 5 proc. aż na 10 proc. płaconych podatków.

(Dalszych 5% z tych podatków otrzymają powiaty drogowe a resztę fundusz krajowy na dotację nauczycieli.)

W zamian za to zniesione zostały niektóre ustawy, zezwalające gminom na osobne podatki, tak np. zniesiono na Śląsku także ustawę z dnia 24. czerwca 1898 d. u. kr. dla Śląska nr. 39 zezwalający na ściąganie specyjalnego podatku gminnego od plac służbowych oraz przepisy ustawowe, zezwalające na udział gmin w dochodach, płynących z podatków od wyszynku.

Dr. LEON WOLF.

Biblioteki publiczne.

Ustawa czechosłowacka z 22. lipca 1919, zb. u. i r. nr. 430 wprowadzona w życie i uzupełniona rozporządzeniem Rządu z 5. listopada 1919 zb. u. i r. nr. 607 nakłada na gminy polityczne obowiązek zakładania i utrzymywania bibliotek publicznych. Celem tych bibliotek ma być uzupełnianie i pogłębianie wykształcenia wszystkich warstw ludności przez dostarczanie im książek i pism o treści kształcącej, pouczającej i zabawiającej, przyczem zawsze należy zwrócić uwagę na to aby treść tych dzieł miała rzeczywiste wartość wewnętrzną. Dlatego w bibliotece powinny być dzieła o znaczeniu ogólnonarodowym, przynajmniej 20 proc. literatury naukowej, oraz pisma i książki o treści odpowiadającej stosunkom i zatrudnieniu mieszkańców danej miejscowości i okolicy nie należy zaś dopuszczać do bibliotek książek o treści niemoralnej (pornograficznej), romansów sensacyjnych, detektywnych i innego rodzaju literatury indyjskiej i kuchennej, drażniącej tylko nerwy i rozbudzającej chorobliwą wyobraźnię. Ze względów publiczno-państwowych niedopuszczone

też są pamflety t.zw. pisma szerzące tendencyjnie nienawiść i pogardę przeciw całemu klasom lub warstwom ludności jak również dzieła skierowane przeciw egzystencji i całości państwa czechosłowackiego.

1. Prawa mniejszości narodowych do bibliotek publicznych.

Gminne biblioteki publiczne powinny być według tej ustawy dostępne dla wszystkich obywateli bez względu na narodowość. Z reguły pisma i dzieła w bibliotece powinny być w tym języku, którym włada większość mieszkańców. Jeśli jednak w gminie są mniejszości narodowe, to i dla nich musi się gmina postarać o biblioteki. Pod tym względem obowiązują następujące przepisy.

Jeśli mniejszość narodowa w gminie liczy przynajmniej 400 osób, lub jeśli w tej gminie istnieje szkoła mniejszości, to musi dla tej gminy być utworzona osobna publiczna biblioteka w języku tej mniejszości. Biblioteka taka musi tam, gdzie istnieje szkoła mniejszości od gminy otrzymać własny odrębny lokal, tam zaś gdzie takiej szkoły nie ma, gdzie jednak ilość członków tej mniejszości narodowej wynosi przynajmniej 400 osób, urządzi się w ogólnej bibliotece publicznej osobny oddział z literaturą w języku mniejszości.

szości, zarząd w oddziale tym musi być oddany członkom tej mniejszości narodowej.

Jeśli jednak w gminie niema 400 osób innej narodowości, ani też szkoły mniejszości a jednak jest mniejszość taka, że dosięga conajmniej 10 proc. całej ludności gminy, natenczas stworzona dla tej mniejszości Rada biblioteczna:

a) albo powierza zadania biblioteki publicznej, istniejącej już w tej miejscowości bibliotece jakiegoś stowarzyszenia tej samej narodowości i płacić jej za to tą kwotę, którą otrzymuje z gminy na bibliotekę mniejszości;

b) albo powierza te zadania pod tymi samymi warunkami bibliotece narodowości swej mniejszości w gminie sąsiedniej, ale to tylko wtedy, gdy ta gmina nie jest oddalona więcej niż 4 klm.:

c) albo też używa pieniędzy otrzymanych od gminy na wypożyczanie bibliotek przenośnych w języku owej mniejszości. Biblioteki przenośne urządza zaś powiatowy wydział oświaty tej mniejszości narodowej a gmina jest zobowiązana płacić za to wypożyczenie tę kwotę, która przypada na bibliotekę mniejszości, jeśli przynajmniej 50 mieszkańców gminy zażąda takiej biblioteki przenośnej.

O ile gmina niespełniłaby obowiązku co do stworzenia biblioteki publicznej, wtedy urządza

je Ministerstwo szkolnictwa i oświaty na koszt gminy.

2. Lokale na biblioteki publiczne.

Publiczne biblioteki powinny być urządzone w lokalach odpowiednich, jasnych, odpowiednio urządzonych, przytem tak, aby czytanie w nich było jaknajbardziej ułatwione. Nie śmie być użyty na to lokal, gdzie sprzedaje się trunki alkoholyczne, ani także mieszkanie prywatne. O ile do gminy należy więcej miejscowości, należy w każdej z tych miejscowości urządzić bibliotekę publiczną, zwłaszcza jeśli te miejscowości są odległe od siebie więcej niż 3 klm.

3. Działy biblioteki publicznej.

Zupełna biblioteka publiczna powinna się składać z wypożyczalni książek, z biblioteki podręcznej i czytelni czasopism.

W gminach do 2000 mieszkańców, należy przy zakładaniu zaraz umieścić w bibliotece (wypożyczalni) przynajmniej 50 oprawionych tomów o treści cennej a potem corocznie ilość książek powiększać przynajmniej o 10 tomów oprawionych. Gminy większe zobowiązane są pomnażać swoją bibliotekę publiczną przynajmniej o taką ilość tomów, która się równa 1 procent liczby ludności według ostatniego spisu.

Biblioteki podręczne powinny gminy liczące

ponad 2000 mieszkańców, urządzić do dwu lat od założenia biblioteki publicznej. W tej bibliotece podręcznej ma się znajdować zbiór ustaw i rozporządzeń Republiki Czechosłowackiej, a do pięciu lat także leksykon konwersacyjny, odpowiadający potrzebom nowoczesnym a oprócz tego w miarę możliwości słownik, praktyczne podręczniki i książki naukowe, atlasy geograficzne, ustawy, statystyki, środki do nauki pogładowej, dzieła, dotyczące stosunków miejscowych i okolicy, wogóle pisma, kórych często ludność tej gminy potrzebuje a które pogłębić mogą jej wiadomości. Biblioteka taka ma być dla wszystkich dostępna a książek jej nie wolno wypożyczyć do domu.

Tam, gdzie urządzenie biblioteki publicznej na to zezwala, należy urządzić czytelnie, do których powinno się sprowadzić czasopisma, dostępne dla ludności. W gminach o więcej niż 5000 mieszkańców, powinien być przeznaczony na te cele osobny lokal, którego urządzenie ma odpowiadać celom wykształcenia publiczności w sztukach pięknych; do tego służą odpowiednie obrazy, ryciny i wyroby rzeźbiarskie, ustawione w sposób małej wystawy.

Według możliwości należy przy publicznych bibliotekach urządzić w osobnych lokalach czytelnie dla młodzieży poniżej 16 lat i połączyć z

niemi specjalnie dla tego wieku wypożyczalnie książek.

Dla gmin powyżej 10.000 mieszkańców przewidziane są także specjalne oddziały dla pielęgnowania muzyki.

4 Termin założenia bibliotek i czas urzędowania w nich.

Według ustawy powinny biblioteki publiczne obecnie być już urządzone w wszystkich gminach, które liczą ponad 400 mieszkańców, gminy zaś, które tej ilości mieszkańców nie mają, powinny je założyć:

a) do 31. grudnia 1924, jeśli liczą ponad 300 mieszkańców,

b) do 31. grudnia 1929 jeśli mają jeszcze mniejszą ilość mieszkańców. Jednakowoż już obecnie powinny te gminy wcześniej ze swych dochodów odkładać kwoty, przepisane na sfundowanie tych bibliotek i zaopatrywać mieszkańców w lekturę, wypożyczoną z bibliotek przenośnych.

Publiczne biblioteki mają być dostępne dla ludności, o ile przeznaczone są dla 5000 mieszkańców przynajmniej przez 30 tygodni, o ile przeznaczone są dla więcej niż 5000 mieszkańców, przynajmniej przez 40 tygodni w każdym roku i to biblioteki dla 2000 mieszkańców przynajmniej raz, biblioteki dla 5000 mieszkańców przy-

najmniej dwa razy, dla 10.000 mieszkańców najmniej cztery razy w każdym tygodniu a biblioteki dla więcej niż 10.000 mieszkańców codziennie. Godziny wypożyczania należy o ile możliwości ustanowić tak, aby biblioteka była dostępna jak najdłużej w oznaczonych dniach i aby z niej mogła większość mieszkańców łatwo korzystać bez straty czasu i zarobku. Korzystanie z bibliotek publicznych powinno być bezpłatne a tylko tam płacić się będzie należytość za wypożyczenie, gdzie gmina nie może pokryć, sama całego zapotrzebowania biblioteki i to tylko za zezwoleniem powiatowego wydziału oświatowego. Koszta druku legitymacyi i innych druków potrzebnych dla czytelnika z okazji wypożyczania książek mogą być od czytelnika ściągnięte.

5. Pokrycie kosztów bibliotek.

Koszta bibliotek publicznych pokrywa gmina ze swoich dochodów zwyczajnych i powinna wyłożyć na to corocznie przynajmniej tyle, aby wypadło na każdą głowę: w gminach, liczących do 5000 mieszkańców najmniej 50 h, w gminach do 10.000 mieszkańców najmniej 60 h, w gminach do 100.000 mieszkańców najmniej 70 h, a we większych jeszcze gminach najmniej 80 halerzy.

Na biblioteki mniejszości narodowych przypada z całej kwoty prelimitowanej przez gminę na bibliotekę publiczną ta część, która odpowiada ilości członków tej mniejszości według ostatniego spisu.

Rada biblioteczna może jednakowoż postarać się także o inne dochody na bibliotekę: jak przez zbieranie darów, czy to w pieniądzu, czy też w książkach i urządzanie przedsiębiorstw o charakterze kształcącym lud.

6. Stosunek bibliotek publicznych do innych bibliotek w gminie.

Według ustawy ma rada biblioteczna gminna charakter nadzorczy nad różnymi bibliotekami, służącymi celom publicznym, jak w domach sierot, szpitalach; na posterunku straży bezpieczeństwa itp. Dla tych bibliotek z wyjątkiem szpitalnych, dostarcza książek i służy im radą i pomocą. Tak samo może zaofiarować swoją pomoc oraz dozór nad biblioteką innym korporacyom i towarzystwom, szczególnie bibliotekom wojskowym, fabrycznym; kolejowym itp.

Gmina (Rada biblioteczna) jest uprawniona wezwać towarzystwa i inne korporacje, aby jej wydały swoje biblioteki miejscowe, w których są dzieła o cennej wartości treściowej lub aby się z publiczną biblioteką gminną połączyły.

względnie oddały jej zastępstwo swoje. Towarzystwa i korporacye te tego wezwania nie muszą usłuchać, jeśli jednak wezwanie takie odrzuca bez poważnych powodów, nie mają prawa w przyszłości domagać się zapomóg na swoje biblioteki z funduszków publicznych. To postanowienie nie odnosi się do bibliotek szkolnych, wojskowych, klasztornych; czysto naukowych lub fachowych. Oprócz tego może biblioteka publiczna umówić z innymi bibliotekami stosunek wzajemnego wypożyczania sobie różnych dzieł na warunkach z góry umówionych.

O ile gmina wezwie jakieś stowarzyszenie do oddania biblioteki na rzecz biblioteki publicznej a stowarzyszenie się na oddanie zgodzi, to oddanie takie może być uzależnione od różnych warunków, które trzeba umówić. W razie bezpłatnego przeniesienia na rzecz publicznej biblioteki, może stowarzyszenie zastrzedz sobie stosownie do wielkości pódarunku specjalne udogodnienia w używaniu tej biblioteki najdłużej na 10 lat, przyczem jednak nie śmie doznać regularna działalność biblioteki powszechnej oraz obrotu wypożyczających jakiejs poważnej istotnej przeszkody. O ile odstąpienie ma nastąpić za zapłatą, to zapłata ta nie powinna przekraczać $\frac{2}{3}$ części ceny sklepowej odnośnych książek, jeśli są zachowane w dobrym stanie. Zapłata ta może być uiszczona w ratach rocznych, lecz

tylko tak, aby była wyrównana najpóźniej do 10 lat.

Gmina jednakowoż może zawrzeć z biblioteką prywatną jakiegoś stowarzyszenia, która już w tej gminie istniała przed wejściem w życie cytowanej na początku ustawy, inną umowę a mianowicie jeśli taka biblioteka zawiera przynajmniej 300 tomów o wartościowej treści wewnętrznej, to może się gmina (rada biblioteczna) z taką biblioteką prywatną umówić, że biblioteka ta przejmie obowiązki i zadania biblioteki publicznej, to znaczy, będzie otwartą dla wszystkich obywateli gminy a w zamian za to otrzyma ta biblioteka prywatna corocznie z gminy tę kwotę, którą gmina jest zobowiązana płacić na bibliotekę publiczną. Taka umowa może być zawarta tylko na 10 lat a przy zawieraniu jej należy sporządzić inwentarz tej prywatnej biblioteki i oznaczyć w nim ceny poszczególnych części składowych tego inwentarza.

Gmina będzie wtedy płaciła na tą bibliotekę tak długo, aż suma rocznych kwot przez nią wpłaconych zrówna się z wartością $\frac{2}{3}$ części całej sumy sporządzonego przy umowie inwentarza. Wtedy gmina będzie miała prawo ogłosić tę bibliotekę prywatną, jako gminną bibliotekę publiczną. Kwoty, które gmina w takim wypadku płaci corocznie bibliotece prywatnej, muszą być obrócone na utrzymanie i pomnożenie biblio-

teki. Gdyby gmina zerwała umowę przed tym czasem, nim zostanie 2/3 wartości inwentarza biblioteki prywatnej zapłacone, niema prawa żądać zwrotu przez siebie zapłaconej kwoty.

Wszelkie umowy zawarte przez gminę z właścicielami innych bibliotek muszą być zatwierdzone w gminach, liczących do 2000 mieszkańców przez powiatowy Wydział oświaty, w gminach liczących ponad 2000 mieszkańców, przez przynależnego instruktora bibliotecznego.

7. Zarząd bibliotek publicznych.

Dla zarządu bibliotek publicznych powinna być powołana w każdej gminie rada biblioteczna z osób tej narodowości, dla której biblioteka jest przeznaczona, zatem dla bibliotek mniejszości z osób należących do tej mniejszości narodowej.

Rada biblioteczna składa się w gminach do 2000 mieszkańców z 4 członków, w gminach do 10.000 mieszkańców z 6 członków, we większych gminach z 8 członków. Połowę tych członków mianuje zastępstwo gminne z pośród wyborców w gminie; z urzędu należy do rady bibliotecznej przewodniczący gminnej komisji oświatowej a resztę członków kooptują desygnowani już członkowie po raz pierwszy z ludzi pracujących w gminie na niwie oświatowej, później zaś z osób pełnoletnich, które zajmują się

biblioteką i którzy w ostatnim roku przed zamianowaniem rady bibliotecznej wypożyczyli z biblioteki publicznej przynajmniej 10 tomów. Pod tymi samymi warunkami wybiera się członków do rady bibliotecznej dla mniejszości narodowej z pośród członków tej mniejszości. Skład rady bibliotecznej mniejszości musi być zatwierdzony przez przynależny powiatowy wydział oświatowy. Każdy członek mniejszości narodowej ma prawo wnosić przeciw składowi tej rady bibliotecznej zażalenia do przynależnego powiatowego wydziału oświatowego. Po upływie dwóch lat, na które została rada biblioteczna ustanowiona, wylosowują się zawsze połowę członków, którzy muszą ustąpić a na ich miejsce powołani zostaną nowi członkowie, których wybiera zastępstwo gminne, albo kooptują inni członkowie, stosownie do tego, jak powołani zostali swego czasu członkowie ustępujących. Członek ustępujący może być ponownie wybrany. W radzie bibliotecznej mogą również brać udział z głosem doradczym zastępcy korporacyi, które w gminie popieraia pomnażanie się biblioteki publicznej oraz zastępcy tych stowarzyszeń które swoje biblioteki gminie odstąpiły, lub złożyły na jej rzecz większe dary.

Rada biblioteczna wybiera z pośród siebie przewodniczącego, skarbnika oraz zarządcę.

Skarbnikiem może być tylko osoba, upoważniona przez zastępstwo gminne a pomaga mu w jego czynnościach stosownie do potrzeby gminny urzędnik fachowy. Posiedzenia rady bibliotecznej powinny się odbywać przynajmniej raz na kwartał

Rada biblioteczna mianuje bibliotekarza i ewentualnie siły pomocnicze i przyznaje mu stosowne wynagrodzenie za zezwoleniem zastępstwa gminnego; stara się ona o cały zarząd biblioteką, sprowadzanie książek, wyeliminowanie nieodpowiednich książek, układa regulaminy biblioteki, oraz składa corocznie sprawozdanie na piśmie zastępstwu gminnemu i instruktorowi, dołączając do niego bilans roczny i statystyczne daty według formularza, które otrzyma od państwowego urzędu statystycznego; wreszcie stawia wnioski co do umieszczenia i lokalów biblioteki, oraz co do ewentualnej budowy specjalnego budynku.

8. Bibliotekarz (Bibliotekarka).

Bibliotekarzem może być ustanowiona tylko osoba biegła w literaturze i znająca się na prowadzeniu bibliotek, nie śmie być zarażona jakąś chorobą zaraźliwą lub wzbudającą wstręt w otoczeniu. Przy bibliotekach przeznaczonych dla więcej niż 10.000 mieszkańców, może być zamianowana bibliotekarzem (bibliotekarką) tylko

taka osoba, która ukończyła przynajmniej szkołę średnią lub inny zakład naukowy, postawiony na równi a w regule także złożyła po jednorocznych studiach fachowy egzamin państwowy ze zakresu prowadzenia bibliotek. Przy bibliotekach dla 2.000 do 10.000 mieszkańców może być bibliotekarzem tylko osoba, która przynajmniej ukończyła szkołę wydziałową, uczęszcza na odpowiedni kurs fachowy i złożyła egzamin państwowy ze zakresu prowadzenia bibliotek. Na czas do 31. grudnia 1925 może ministerstwo szkolnictwa i oświaty ludowej warunki te złagodzić, bibliotekarz jednak musi mieć potrzebne wiadomości z literatury. Nominacja bibliotekarza musi być zatwierdzona przy bibliotekach dla najwyżej 2.000 mieszkańców przez powiatowy wydział oświatowy, przy bibliotekach dla więcej ludności przez instruktora bibliotecznego.

Przy bibliotece dla najmniej 5.000 mieszkańców nie może płaca bibliotekarza wynosić mniej niż 500 Kcz rocznie, przy bibliotekach dla więcej niż 10.000 mieszkańców staje się bibliotekarz urzędnikiem gminnym, który ma prawa do awansu, jak każdy inny. Bibliotekarz ma na posiedzeniach rady bibliotecznej głos doradczy. O ile w gminie jest więcej bibliotekarzy, tworzą razem kolegium bibliotekarzy i wybierają z pośród siebie zastępcę do rady bibliotecznej. Mu-

sza oni odbywać posiedzenia co ćwierć roku i na tych posiedzeniach zastanawiają się nad sprawami prowadzenia zarządu bibliotek i uchwalają wnioski oraz propozycje dla rady bibliotecznej. W gminach z mniejszościami narodowymi stworzy się w miarę potrzeby sekcje narod. przy kolegium bibliotekarzy, które te sekcje we wszystkich sprawach wspólnych odbywają wspólne posiedzenia. Radzie bibl. nie wolno bez wysłuchania zastępcy bibliotekarzy wprowadzać zmian ważnych w zarządzie bibliotek, jak również jest ona zobowiązana przy zakupie lektury stosować się do wniosków bibliotekarza.

9. Biblioteki centralne.

W każdym okręgu zostaną stworzone za sprawą Ministerstwa szkolnictwa i oświaty ludowej z reguły w środowisku tego okręgu biblioteki centralne. Miejsce, gdzie te biblioteki mają powstać powinno być wyznaczone przez porozumienie się gmin między sobą. O ile takiego porozumienia nie można uzyskać, ustanowi Ministerstwo samo siedzibę tej biblioteki centralnej.

Zadaniem biblioteki centralnej jest dostarczyć tym gminom, które nie posiadają własnych bibliotek publicznych, bibliotek podręcznych. Biblioteki centralne wypożyczają książki na przeciąg dwu miesięcy i to gminom, liczącym więcej niż 5000 mieszkańców tylko dzieła poucza-

jące i kosztowne podręczniki, o ile te gminy o to proszą; mniejszym gminom dzieła wszelkiego rodzaju dla pomnożenia stanu biblioteki w gminie, osobom pojedynczym tylko pod warunkami które ustanowi kierownictwo tej biblioteki centralnej. Biblioteką centralną zarządza wydział biblioteki centralnej, składający się z 8 członków, wybranych w połowie na wniosek państwowego instruktora przez wydział okręgowy z pośród bibliotekarzy gminnych i innych pracowników oświatowych, w drugiej zaś połowie kooptowanych z pośród zastępców rad bibliotecznych odnośnego okręgu. Członkowie wydziału biblioteki publicznej dla narodowej mniejszości muszą należeć do tej mniejszości. Wydział centralnej biblioteki wybiera z pośród siebie przewodniczącego, skarbnika, oraz zawiadowcę. Bibliotekarz biblioteki centralnej jest zarazem fachowym doradcą gminnych bibliotek publicznych. Stanowisko bibliotekarza w takiej centralnej bibliotece może być oddane gminnemu bibliotekarzowi tego miasta, w którym się biblioteka centralna znajduje, jednakowoż biblioteka centralna i biblioteka gminna muszą być oddzielnie prowadzone. Bibliotekarz centralny zostaje zamianowany przez centralną radę biblioteczną na wniosek państwowego instruktora i musi takie kwalifikacje mieć, jak bibliotekarz przy bibliotece przeznaczonej dla więcej niż 10.000 mie

szańców. Koszta biblioteki centralnej pokrywają gminy a mianowicie gminy, które jeszcze nie stworzyły własnej biblioteki płacą 30% z tego co mają płacić na gminne biblioteki publiczne, inne gminy do 5000 mieszkańców płacą przynajmniej 5% ich wydatków na biblioteki gminne i mają prawo do zażądania bibliotek przenośnych. Gminy liczące więcej niż 10.000 mieszkańców oddają przynajmniej 1% ich obowiązkowej kwoty i mają prawo żądać odpowiedniej liczby pouczających dzieł dla swoich czytelników w drodze wypożyczenia.

10. Dozór nad bibliotekami publicznymi.

Dozór wykonuje Ministerstwo szkolnictwa i oświaty ludowej. W gminach do 2000 mieszkańców wykonuje się dozór przez powiatowych inspektorów bibliotecznych, których ustanawia min. na wniosek powiat. wydziału oświatowego dla dystryktu, składającego się z 10 do 15 gmin. Inspektorzy ci mają za zadanie stwierdzić, czy te gminy swoje obowiązki względem biblioteki wypełniają i czy książki i pisma w publicznych bibliotekach odpowiadają przepisom, jak również i czy obrót obrót książkami jest przepisowy. Dalej stawiają wnioski gminom co do technicznych zarządzeń bibliotek i co do dzieł w nich. Każda biblioteka powinna takiemu instruktorowi corocznie dać sprawozdanie z

czynności, bilans i daty statystyczne. Przeciw zarządzeniom powiatowego instruktora bibliotecznego można odwołać się do państwowego instruktora a od jego zarządzenia do Ministerstwa szkolnictwa i oświaty ludowej. Wyższą władzą nadzorczą ustanowioną przez Ministerstwo szkolnictwa i oświaty ludowej są instruktorzy państwowi, którzy stawiają wnioski Ministerstwu szkolnictwa i oświaty ludowej, co do ewentualnego rozwiązania rady bibliotecznej, jeśli ona nie spełnia pomimo upomnień swoich obowiązków, lub jeśli pomimo upomnienia przyjuje do biblioteki dzieła niedozwolone. Tak samo może usunąć z rady bibliotecznej pewnych członków. Na miejsce rozwiązanej rady bibliotecznej może ustanowić Ministerstwo prowizorycznie organ zarządzający najdłużej na 3 miesiące a na miejsce poszczególnych usuniętych członków zamianować również najdłużej na 3 miesiące zastępców. Ministerstwo szkolnictwa i oświaty ludowej może na wniosek instruktora usunąć także z urzędu bibliotekarza, jeśli komisya dyscyplinarna uzna, że jest niezdolny lub, że przez jego niedbalstwo chyli się publiczna biblioteka do upadku. Również może być usunięty bibliotekarz, jeśli zachorował na chorobę zakaźną lub chorobę wzbudzającą wstępl.

Dr. LEON WOLF.

Stałe listy wyborców.

Ustawa z 19. grudnia 1919 zb. u. i rozp. nr. 663,
dotycząca stałych list wyborców
z uwzględnieniem noweli ustawy z 23. stycz-
nia 1920 zb. u. p. i rozp. nr. 74.

§ 1.

*W każdej gminie ~~zaprowadza~~ się stałe listy
wyborców.*

§ 2.

*Do stałych list wyborców należy wpisać wszy-
stkich obywateli państwowych republiki Gzecho-
sławackiej bez różnicy płci, o ile w dniu wyło-
żenia list wyborców przekroczyli 21 roku życia,
mieszkają w gminie przynajmniej od trzech mie-
sięcy, licząc wstecz od dnia wyłożenia list wybor-
ców i nie są wyraźnie wyłączeni w myśl § 3.
tej ustawy.*

*Czas spędzony w służbie wojskowej, przy
świadczeniach wojennych, albo w niewoli nie prze-
rywa czasu zamieszkania w gminie.*

*Osoby wojskowe mają być wpisane do list wy-
borców tej gminy, do której są przydzielone służ-
bowo w dniu wyłożenia list wyborców.*

§ 3.

Od tego wpisania są wyłączeni:

1. *osoby, które utraciły prawomocnem orzeczeniem sądowem prawo wolnego rozporządzania swoim majątkiem;*

2. *osoby, które popadły w konkurs podczas postępowania konkursowego, jakoteż i te osoby, na których żądanie wdrożono postępowanie wyrównawcze co do ich majątku tak długo, jak długo nie ogłoszono, że postępowanie to jest zakończone;*

3. *osoby, które zostały zasądzone wyrokiem prawomocnym sądu karnego za taki czyn karygodny, który w myśl istniejących postanowień powoduje utratę gminnego prawa wyborczego.*

W razie występku przeciw rozp. ces. z 12. października 1914 d. u. p. nr. 275 o lichwie następuje utrata prawa wyborczego zaraz przy pierwszym zasądzeniu;

4. *osoby, które są umieszczone w zakładzie robót prywatnych.*

§ 4.

Każdy obywatel może być wpisany tylko w jednej jedynej gminie. O ile jakiś obywatel ma więcej miejscowości zamieszkania, to przysługuje mu prawo rozstrzygania w której gminie chce być wpisany do list wyborców.

§ 5.

Listy wyborców układa i prowadzi stale w ewidencji miejscowa komisya wyborcza. (Uwaga tłumaczy: raczej powinna być miejscowa ko-

misya dla list wyborców), którą należy ustawić dla każdego okręgu wyborczego.

Miejscowa komisja wyborcza składa się z przełożonego gminy lub jego zastępcy, przez niego zamianowanego, jako przewodniczącego i z czterech do ośmiu członków.

Członków i po jednym zastępcu za każdego członka mianuje polityczna władza nadzorcza po raz pierwszy na czas do 31. grudnia 1920, później na przeciąg trzech lat. przy nominacji członków komisji i jej uzupełnieniu podczas tego okresu należy dbać o to, aby były, o ile możliwości zastąpione wszystkie stronnictwa i to równomiernie i należy przy oznaczeniu osób uwzględnić wnioski tych stronnictw.

Wnioski swoje mają stronnictwa przedkładać po raz pierwszy w przeciągu 8 dni po ogłoszeniu mniejszej ustawy a następnie zawsze najpóźniej do 1. grudnia tego roku w którym upływa ten trzechletni okres.

Przy uzupełnianiu komisji ma władza wezwać do przedłożenia w przeciągu 8 dni odnośnego wniosku to stronnictwo, którego członek odpadł.

Przeciw orzeczeniu władzy, mogą te stronnictwa, które postawiły wniosek wdrożyć w przeciągu trzech dni po zawiadomieniu zażalenie. Przełożona władza polityczna rozstrzyga o tem zażaleniu bezwzględnie i ostatecznie. Przeciw pierwszej nominacji na czas aż do 31. grudnia 1920 jest zażalenie niedopuszczalne.

§ 6.

Polityczna władza ma przynajmniej 8 dni przed dniem 1. grudnia tego roku, w którym

upływa rzeczowy okres trzechletni przez władzę gminną opublikować przez ośm dni ogłoszenie, w którym należy podać liczbę komisji miejscowych i pouczyć stronnictwa, w jakim terminie i do jakiej władzy mogą być proponowane osoby na członków komisji miejscowych i komisji reklamacyjnych (§ 11).

§ 7.

Gminy, które nie liczą więcej niż 5000 mieszkańców, tworzą tylko jeden okręg wyborczy i należy w nich ułożyć tylko jedną listę wyborców a mianowicie według numerów konskrypcyjnych domów, zaczynając od numeru najniższego, a w domach zaś samych, według porządku alfabetycznego wyborców.

Gminy o więcej niż 5000 mieszkańców powinny polityczna władza nadzorcza podzielić na więcej okręgów wyborczych. Dla każdego z tych okręgów należy sporządzić osobną listę wyborców, a mianowicie według alfabetycznego porządku nazwy ulic i placów, wciągniętych do tego okręgu, w ulicach zaś i placach według numerów domów, a wewnątrz domów według alfabetycznego porządku nazwisk wyborców.

Wyborców należy oznaczyć według ich nazwiska i imienia, dnia i roku urodzenia, oraz ich zajęcia

Prace przygotowawcze dla wyłożenia list wyborców ma wykonać urząd gminny.

Listy należy sporządzić w czterech egzemplarzach, które powinny być podpisane, jak również także ewentualne ich dodatki (uzupełnienia) przez wszystkich członków komisji. Od-

mówienie podpisu nie powoduje nieważności listy wyborców.

§ 8.

Przełożony gminy powinien przedłożyć egzemplarz tych list wyborców przed ich wyłożeniem tej politycznej władzy nadzorczej, przy której jest ustanowiona dla tej gminy komisya reklamacyjna (§ 11), dalsze trzy egzemplarze ma wyłożyć na przeciąg ośmiu dni, a to corocznie w dniu 15. czerwca i w dniu 15. grudnia, ewentualnie w następnym dniu roboczym do publicznego wglądu. Po pierwszy raz mają być te listy wyłożone w dniu 8. lutego 1920. Aż do dnia publicznego wyłożenia powinna komisya miejscowa przeprowadzić w listach wyborców wszystkie zmiany, które zaszły w ubiegłym półroczu.

Przełożony gminy powinien wyłożenie list wyborców publicznem obwieszczeniem ogłosić w sposób w gminie zwyczajnem przyjęty; obwieszczenie to musi być wywieszone w gminach i w osadach (miejscowościach) przez cały termin przeznaczony na reklamacye, a mianowicie počawszy od dnia poprzedniego przed tym terminem.

W tem obwieszczeniu należy podać pierwszy i ostatni dzień tego ósmiodniowego terminu, miejsce i godziny, gdzie i kiedy może każdy do list wglądać, oraz pouczyć obywateli, że mogą wnosić w przeciągu tego ósmiodniowego terminu sprzeciw w urzędzie gminnym przeciw tym wyłożonym listom wyborców.

Listy wyborców muszą być dostępne dla wglądu przynajmniej przez trzy godziny dzien-

nie, w gminach liczących więcej niż 5000 mieszkańców przynajmniej ośm godzin dziennie, a mianowicie w sobotę również w godzinach południowych, w niedzielę od 8. do 12 godziny w południe.

Do list wyborców może wglądać każdy, jak również sporządzać sobie z nich odpisy i wyciągi, o ile tylko przez to nie usuwa innych osób od wykonania tego samego prawa.

Podczas tego samego ósmiodniowego czasu kresu ma przełożony gminy w gminach liczących więcej niż 20 000 mieszkańców, poczynsz od 8. lutego 1921 w każdym domu zarządzić wywieszenie spisu, mieszkających w tym domu wyborców.

Członkowie komisji miejscowej powinni czuwać nad tem, aby przepisów tych dotrzymać w odpowiedni sposób.

§ 9.

W gminach, liczących więcej niż 5000 mieszkańców należy listę wyborców na żądanie kogokolwiek bądź z obywateli dość wcześnie powielić i doręczyć mu najpóźniej w pierwszym dniu terminu reklamacyjnego.

Ten, kto się domaga powielonej listy wyborców, powinien donieść o tem przełożonemu gminy najpóźniej ośm dni przed dniem wyłożenia. Przytem musi zamawiający złożyć gotówką potrzebną prawdopodobnie kwotę na pokrycie kosztów wykonania zamówionych przez niego egzemplarzy. O ile nie złoży tej kwoty, to nie należy jego życzenia uwzględnić. Po dostarczeniu egzemplarzy ma urząd gminny wystawić zamawiającym obliczenie, co do zło-

zonych przez nich zaliczek.

Pod tymi samymi warunkami należy na żądanie powielić i wydać ewentualne uzupełnienia do list wyborców.

Zamawiający może zażądać powielonego spisu także odnośnie tylko do poszczególnych dzielnic wyborczych

Nie zapłacone koszty wykonania odpisów listy wyborców ściągają się w drodze politycznej egzekucyi.

§ 10.

Sprzeciw przeciw wyłożonym listom wyborców, należy wносить do urzędu gminnego w terminie, wyznaczonym w § 8 na piśmie.

Osoby, które nie umieją pisać są uprawnione zanosić sprzeciw ustnie w urzędzie gminnym, który ma spisać z nimi protokół.

Prawo zanoszenia sprzeciwu przysługuje tym obywatelom, którzy albo są już wpisani do list wyborców, albo którzy się starają o wpisaniu do tych list wyborców. Oprócz tego przysługuje to prawo każdemu obywatelowi, który jest wpisany do list wyborców, bądź której gminy tego samego okręgu wyborczego.

Sprzeciw może być wniesiony albo dlatego, że jakiś obywatel został nieprawnie wpisany, albo dlatego, że uprawniony do wyboru obywatel nie został wpisany do listy wyborców, albo że data urodzenia jakiegoś wyborcy została mylnie podana, albo że wyborca sam został oznaczony błędnie.

Jeden sprzeciw może dotyczyć tylko jednej osoby; sprzeciwów, które temu przepisowi nie odpowiadają, należy nie uwzględniać.

Strona jest zobowiązana we sprzeczcie przytoczyć fakta dla udowodnienia tego sprzeciwu i o ile możności prawdziwość twierdzeń przez nią okoliczności uzasadnić.

W razie sprzeciwu przeciw wpisaniu jakiegos wyborcy, należy temu wyborcy donieść o tem sprzeczcie natychmiast z tem zaznaczeniem, że może w przeciągu trzech dni wnieść do Urzędu gminnego swoje oświadczenie na piśmie, albo jeżeli pisać nie umie, także ustnie.

§ 11.

Dla orzekania o wniesionych sprzeciwach przeciw listom wyborców ustanawia się przy politycznej, władzy powiatowej, dla miast z własnymi statutami, przy przełonej bezpośrednio politycznej władzy, komisję reklamacyjną.

Komisya ta składa się z przewodniczącego, którą to funkcję obejmuje naczelnik tej władzy politycznej, albo urzędnik przez niego wyznaczony i z ośmiu do dwunastu członków. Członków i jednego zastępcę dla każdego członka mianuje przewodniczący komisji reklamacyjnej, po raz pierwszy na czas do 31. grudnia 1920, później na przeciąg trzech lat. Przy nominacji należy zważać na to, aby o ile możności, były zastąpione wszystkie stronnictwa i to równomiernie i należy uwzględnić przy ustanawianiu tych osób wnioski stronnictw. Stronnictwa mają swoje wnioski przedłożyć po pierwszy raz w przeciągu dni ośmiu po ogłoszeniu tej ustawy, później zawsze najdłużej do 1. grudnia tego roku, w którym upływa bieżący okres trzechletni.

W razie uzupełniania tej komisji ma władza wezwać do przedłożenia swojego wniosku w przeciągu dni ośmiu to stronnictwo, którego członek odpadł.

Przeciw orzeczeniu władzy mogą stronnictwa, które postawiły wniosek założyć zażalenie do dni trzech po dniu ich zawiadomienia.

Przełożona polityczna władza ma potem z największym pośpiechem wydać ostateczne orzeczenie.

§ 12.

Urząd gminny ma sprzeciwy razem z oświadczeniami dotyczącymi wyborców, razem ze wszystkimi egzemplarzami list wyborców, przedłożyć najpóźniej do czterech dni po upływie terminu reklamacyjnego przełożonemu Komisji reklamacyjnej. Komisja reklamacyjna orzeka o sprzeciwach ostatecznie w przeciągu czterech dni po dniu przedłożenia, poprawia listy wyborców, podpisuje je, przesyła swoje orzeczenia urzędowi gminnemu celem zawiadomienia odnośnych osób i wraca poprawione trzy egzemplarze list urzędowi gminnemu.

Przełożony gminy ma poprawione listy wyborców wyłożyć dla publicznego wglądu (§ 8) przez ostatnich ośm dni miesiąca lipca, względnie stycznia, po raz pierwszy przez ośm dni od 8. do 15. marca 1920.

§ 13.

Przeciw orzeczeniu Komisji reklamacyjnej można wnieść zażalenie do Sądu wyborczego.

Postępowanie przed sądem wyborczym zostanie uregulowane osobną ustawą.

§ 14,

Na podstawie stałych list wyborców będzie się przeprowadzało wybory do gmin, miejscowości i do tych korporacji, co do których zostanie to przez specjalne ustawy postanowione.

Listy wyborców, które zostały poprawione w postępowaniu, zapoczątkowaniem w myśl § 8. w dniu 15. grudnia, stanowią podstawę dla tych wyborów, przy których głosowanie odbywa się w czasie od 1. lutego do 31. lipca następnego roku, a listy wyborców poprawione w postępowaniu, zapoczątkowaniem w dniu 15. czerwca, stanowią podstawę dla tych wyborów, przy których głosowanie odbywa się w czasie od 1. sierpnia tego samego roku do końca stycznia następnego roku. Listy wyborców poprawione w postępowaniu zapoczątkowaniem 8. lutego 1920 stanowią podstawę dla tych wyborów, przy których głosowanie odbędzie się w czasie od 1. marca do 31. czerwca 1920.

Wyniki postępowania przed sądem wyborczym zostaną tylko o tyle uwzględnione, o ile orzeczenie sądu wyborczego zostanie doręczone gminnemu urzędowi w drodze urzędowej, albo też przez samą stronę, przynajmniej dziesięć dni przed dniem wyborów. Zmiany powstałe wskutek tego, powinny być przeprowadzone przez Komisję miejscową w listach wyborców.

§ 15.

Komisje oznaczone w §§ 5—11 są zdolne do powzięcia uchwał bez względu na liczbę obecnych członków.

Orzeczenia zapadają absolutną większością głosów; przewodniczący głosuje tylko w razie równości głosów.

Członkowie komisji, którzy poniosą stratę w zarobku, mają prawo do odszkodowania pod takimi samymi warunkami, jak członkowie zastępstw gminnych. Odszkodowanie płaci członkom komisji miejscowych gmina, członkom komisji reklamacyjnych państwo.

§ 16.

Wszystkie podania, protokoły, sprzeciwy, zażalenia według tej ustawy, jak również i załączniki do tych pism są wolne od stempla.

Formularzy dla list wyborców oraz ogłoszenia dostarczy zarząd państwa bezpłatnie.

§ 17.

Jeśli prełożony gminy, urząd gminny, albo jakaś komisja miejscowa nie spełni obowiązków, nałożonych na nie przez tę ustawę, jest zarząd państwa uprawniony poczynić odpowiedzialnie zarządzenia na koszt tej gminy.

§ 18.

Ta ustawa wchodzi w życie w dniu jej ogłoszenia a przeprowadzi ją Minister spraw wewnętrznych.

Uwaga tłumacza: Ustawa powyższa ogłoszona została 29. grudnia 1919. Nowelę do tej ustawy uwzględniono częściowo w tekście, inne postanowienia są ze względu na to, że terminy, tam oznaczone, już upłynęły, bezprzedmiotowe.

Dr. LEON WOLF.

Nowela do ordynacyj gminnych.

*Ustawa z 7. lutego 1919, zb. u. i rozp. Nr. 76
dotycząca zmian i uzupełnień niektórych постано-
wień dotychczasowych ordynacyj gminnych i sta-
tutów miejskich w Republice Czechosłowackiej.*

Na podstawie uchwały Zgromadzenia Naro-
dowego zarządza się:

I. Ogólne postanowienia.

§ 1.

Ciało gminne, które dotychczas zwano prze-
łożnictwem gminy nazywa się Radą gminną
(miejską), ciało gminne zwane dotychczas wy-
działem gminnym (kolegium delegatów miej-
skich) nazywa się zastępstwem gminnem (miej-
skiem).

§ 2.

Odbywanie posiedzeń zastępstwa gminnego
musi być, — pominąwszy już to, że wszystkich
członków należy według ustawy osobiście na
posiedzenie zaprosić, — publicznie ogłoszone z
oznaczeniem miejsca, dnia i godziny, jak rów-
nież i programu w sposób zwykły w danej miej-
scowości przynajmniej trzy dni przedtem, we
wypadkach pilnych przynajmniej dzień przed-
tem.

§ 3.

Przedmioty, które nie były postawione w programie i nie zostały ogłoszone publicznie, mogą być wzięte pod obrady tylko wtedy, jeżeli przynajmniej trzy czwarte obecnych członków na to się zgadza.

To postanowienie nie odnosi się do prostych zapytań.

Na żądanie przynajmniej jednej dwunastej części, najmniej jednak dwóch członków zastępstwa, musi przełożony gminy postawić na porządek dzienny następnego posiedzenia zastępstwa oznaczony przez nich przedmiot.

Żądanie to należy wniesć najdłużej w trzecim dniu przed dniem posiedzenia w urządzie gminnym.

§ 4.

Posiedzenia zastępstwa gminnego odbywają się przynajmniej raz na dwa miesiące; oprócz tego musi być zwołane posiedzenie, jeśli tego zażąda czwarta część wszystkich członków zastępstwa za dokładnem oznaczeniem przedmiotu obrad na piśmie.

§ 5.

Żaden członek zastępstwa, rady, albo komisji nie śmie być obecny, albo brać udział przy obradach i powzięciu uchwały tych wyżej wymienionych korporacji, jeżeli chodzi o szczególny osobisty, prywatny, albo publiczny interes jego samego, jego żony, albo jakiejś osoby.

która z nim jest spokrewniona, albo spowinowana aż do drugiego stopnia.

To samo obowiązuje dla ustawowych zastępców, dla członków rady zarządzającej towarzystwa akcyjnego, dla zawiadowców spółki z ograniczoną poręką, dla członków zarządu stowarzyszeń gospodarczych i zarobkowych, dla adwokatów, notarów, budowniczych, techników cywilnych i t.p. jeśli chodzi o specjalny osobisty, prywatny, albo publiczny interes tych osób i korporacyi, które oni zastępują.

Członkowie zastępstwa, albo komisyi gminnych mogą gminę w procesach zastępować tylko za wynagrodzeniem kosztów wydanych gotówką, a nie śmia stronom w sporach prawnych przeciwko gminie udzielać porady prawnej. Nie śmia oni ani bezpośrednio ani pośrednio brać udziału w dostawach, które nadawane są przez gminę, zakłady gminne, albo przedsiębiorstwa i nie wolno im brać w dzierżawę ściągania gminnych opłat. W wypadkach wyjątkowych może władza nadzorcza pozwolić na wniosek rady gminnej na odstąpienie od tych zasad.

§ 6.

Ludzie, znajdujący się w służbie gminnej, zakładów gminnych albo przedsiębiorstw, są na czas, przez który są członkami zastępstwa gminnego, albo komisyi gminnej z prawem głosowania wykluczeni od jakiegokolwiek nadzwyczajnego awansu, i od nadzwyczajnego policzenia im lat służby.

§ 7.

Rada gminna tworzy ciało, które pod przewodnictwem przełożonego gminy wydaje uchwały o wszystkich sprawach, które nie są według ustawy wyraźnie zastrzeżone zastępstwu gminnemu, albo które w myśl ustawowych zarządzeń, względnie uchwał zastępstwa gminnego nie zostały oddane przełożonemu gminy.

§ 8.

Posiedzenia Rady gminnej odbywają się regularnie raz w tygodniu i nie są publiczne, posiedzenia komisji odbywają się stosownie do potrzeby i również nie są publiczne.

Zresztą obowiązują dla obrad rady gminnej i komisji analogicznie postanowienia dla zastępstwa gminnego z wyjątkiem zarządzeń, odnoszących się do zaproszeń na posiedzenia, które ureguluje regulamin czynności, mający być zatwierdzony przez zastępstwo gminne

§ 9.

Kierujący urzędnicy koncepcowi i fachowi mają prawo i obowiązek brać udział z głosem doradczym we wszystkich posiedzeniach zastępstwa gminnego, rady gminnej, i komisji, o ile rozchodzi się o kwestye, należące do ich zakresu służbowego, dla którego ich do służby przyjęto, jeśli nie mają według dotychczasowych zarządzeń prawa głosowania.

§ 10.

Członkowie zastępstwa gminnego, rad gminnych i komisji, którzy przez stratę czasu przy wykonywaniu swoich funkcji, z wyjątkiem po-

siedzeń zastępstwa gminnego, mogliby ponieść szkodę materyalną, mają prawo na wynagrodzenie we formie dyet, które ma ustanowić zastępstwo gminne.

Do ważności takiej uchwały jest potrzebne zatwierdzenie wyższej władzy administracyjnej, która prowadzi dozór nad gospodarką gminną.

Publiczni funkcyonaryusze, którzy są członkami zastępstwa gminnego, rady gminnej, albo komisji, muszą uzyskać możność wykonywania tych funkcyi bez uszkodzenia ich pretensyi; co do płacy i awansu.

W gminach, liczących do 1000 mieszkańców, mają posiedzenia zastępstwa gminnego odbywać się albo wieczorem, albo w niedzielę, albo wogóle w takim czasie, w którym członkowie doznają najmniej przeszkody w ich zwykłym zajęciu.

§ 11.

Jeśli z powodu, oznaczonego w § 5. jest tyle członków zainteresowanych, że zastępstwo, albo rada staje się niezdolną do powzięcia uchwał, to wtedy przechodzi orzeczenie w danej sprawie z rady na zastępstwo, względnie ze zastępstwa na przełożoną władzę administracyjną, o ile co do tego niema jakich specjalnych ustawowych zarządzeń.

§ 12.

Zażalenia przeciw uchwałom Rady gminnej, albo przeciw orzeczeniu przełożonego gminy, skierowane do zastępstwa gminnego należy

wnosić w terminie 14 dniowym, o ile przez dotychczasowe zarządzenia nie postawiono terminu krótszego.

Ten sam termin obowiązuje dla zażeń przeciw uchwałom zastępstw gminnych, miast z własnymi statutami do Wydziału Krajowego, jeśli odnośnie do nich niema specjalnych zarządzeń.

Dla zażeń przeciwko orzeczeniu organów gminnych, skierowanych do przełożonej politycznej władzy obowiązuje termin 14 dni, jeżeli specjalnemi ustawami nie wyznaczono czegoś innego.

II. Postanowienia o zarządzie gospodarczym.

§ 13.

Wszystkie wydatki z dochodów gminnych, jak również wydatki, znajdujących się w zarządzie gminy, zakładów, przedsiębiorstw, funduszów i fundacyj przekazuje do zapłaty przełożony gminy na podstawie uchwał rady gminnej, albo na podstawie jej upoważnienia.

Tylko w nagłych wypadkach i we wypadkach nieprzewidzianych, które nie cierpią zwłoki bez szkody i niebezpieczeństwa dla gminy, albo dla obywatelstwa, może przełożony gminy sam pod własną odpowiedzialnością przekazać konieczne wydatki, musi jednakowoż tę sprawę przedłożyć najpóźniej w następnem posiedzeniu Rady gminnej, względnie, jeśli chodzi o wydatki, niepokryte preliminarzem, w na-

stępniem posiedzeniu zastępstwa gminnego, do dodatkowego zatwierdzenia w myśl postanowień podanych niżej.

§ 14.

We wszystkich gminach muszą być stworzone specjalne komisye skarbowe.

Połowę członków wybiera zastępstwo gminne, drugą połowę ustanawia władza nadzorcza po zaciągnięciu propozycji ze strony grup wyborczych. Przytem należy trzymać się zasady, że komisya ma się składać przynajmniej w połowie z nieczłonków zastępstwa gminnego, a powinni w niej być fachowcy.

Komisya skarbowa ma prawo kontrolowania całej gospodarki gminnej i wnoszenia zażaleń do władzy nadzorczej przeciw wszystkim uchwałom gminnego zastępstwa natury skarbowej ze skutkiem odwołującym.

Tej komisyi muszą być w szczególności przedłożone preliminarze i rachunki gminne przed publicznem wyłożeniem, celem ich zbadania i wypowiedzenia się o nich.

Komisya musi, o ile jej zastępstwo gminne, albo rada gminna nie pozwoliła na dłuższy termin, swoje oświadczenie złożyć w przeciągu dni ośmiu, a w szczególnie pilnych wypadkach w przeciągu trzech dni, gdyż przeciwnie to oświadczenie nie będzie wzięte pod uwagę.

Jeżeli okażą się w komisyi różne zdania o pewnej sprawie, to w oświadczeniu musi podane być stanowisko mniejszości z uzasadnieniem.

§ 15.

Wniosek na nowy w odnośnej, pozycji preliminarza niekryty, wydatek może wyjść tylko z rady gminnej a komisya skarbowa musi być proszona o swoje zdanie. Równocześnie z wydatkiem musi być również uchwalone pokrycie, w przeciwnym razie uchwała ta jest nieważna i nie śmie być przez radę gminną przeprowadzona.

§ 16.

Jeśli poza tem się przedkłada zastępstwu gminnemu wniosek o jakiś nowy wydatek, to musi on być przekazany radzie gminnej i komisji skarbowej do oświadczenia się i postawienia propozycji z powodu pokrycia. Dopiero wtedy może być wydatek ten razem z pokryciem uchwalony przez zastępstwo gminne.

§ 17.

To co było przytoczone w §§ 15 i 16. o wniosku na nowy wydatek, obowiązuje także o wniosku o zastawienie, alboniżenie jakiegoś dochodu, znajdującego się w preliminarzu.

§ 18.

Wyjątek z postanowień §§ 15. i 16. dozwolony jest tylko odnośnie do nagłych, nieprzewidzianych wypadków zapobieżenia niebezpieczeństwu, które żadną miarą nie znoszą zwłoki n. p. przy elementarnych katastrofach. W takich wypadkach musi sprawa ta być przedłożona zastępstwu gminnemu najpóźniej na na-

stępnem posiedzeniu z wnioskiem rady gminnej i komisji skarbowej odnośnie do pokrycia.

§ 19.

Jeżeli się rozchodzi o nowe w preliminarzu nie objęte przedsiębiorstwo, albo jakiś zakład, na których pokrycie koniecznem jest zaciągnięcie pożyczki, sprzedaż stałego majątku gminnego, najmniej 20 procentowe podwyższenie jakiegoś dodatku gminnego, pobieranego do bezpośrednich czy też pośrednich podatków, albo zaprowadzenie nowej, lub podwyższenie najmniej o jedną piątą część jakiejś już istniejącej samodzielnej opłaty gminnej, to bez względu na spodziewany czysty dochód — musi najmniej przez 8 dni przed posiedzeniem zastępstwa gminnego być wyłożony publicznie do wglądu ogólny plan i preliminarz.

Jeżeli w tym terminie w gminach, liczących do 10.000 mieszkańców, najmniej jedna dziesiąta część wyborców, zapisanych w ostatniej prawopłatnej liście wyborców wniesie zarzuty przeciw temu wnioskowi, to orzeczenie o tem, czy i w jaki sposób przedsiębiorstwo to lub zakład mają być przeprowadzone, przechodzi na wyższą władzę, powołaną do nadzoru nad gospodarką gminną. Zawsze jednakowoż wystarcza podpis 5.000 wyborców.

§ 20.

Wyższe ciała autonomiczne, względnie za rząd państwa przejmują następujące dziedziny dotychczasowego zakresu działania gmin:

1. rzeczowe wydatki na szkolnictwo;
2. policyę bezpieczeństwa i policyę dozoru nad polami;
3. policyę zdrowia i dozór nad moralnością;
4. budowę i utrzymanie dróg;
5. zarząd w sprawach ubogich i zakłady dobroczynne.

§ 21.

Celem przeprowadzenia zmian, zamierzonych w myśl § 20 przedłoży Rząd w przeciągu jednego roku projekty specjalnych ustaw.

§ 22.

Umyślne przekroczenia postanowień z § 5. i § 6. będą karane przez władze nadzorcze, o ile czyn albo zaniechanie nie podlega karze według ustaw karnych grzywną do 1000 K, a we wypadkach powtórzenia grzywną do 5000 K.

Bez względu na to może być orzeczona we wypadku powtórzenia się utrata biernego prawa wyborczego do zastępstwa gminnego na następny okres wyborczy.

Przekroczenia postanowień z §§ 13 14. ust. czwarty, 15. do 18. będą karane przez władze nadzorcze grzywną do 200 K, we wypadku powtórzenia grzywną do 500 K.

III. Postanowienie przejściowe i końcowe.

§ 23.

Upoważnia się Rząd w czasie przejściowym do końca roku 1919 złączać gminy, albo rozdzielać i zmieniać granice gmin i powiatów.

W przeciągu tego czasu nie potrzeba do takich zarządzeń wcale opinii, wypowiedzeń się, lub oświadczeń zezwalających ze strony interesowanych gmin, albo jakiejkolwiek korporacyi administracyjnych, władz, albo ciał ustawodawczych.

Rząd jednakowoż jest zobowiązany ogłosić zamierzone połączenie, podział, albo zmianę granic przez ośm dni obwieszczeniem w interesowanych gminach. W przeciągu dalszych ośm u dni ma każdy prawo w Ministerstwie spraw wewnętrznych, składać odnośne przypomnienia.

§ 24.

Ustawowe postanowienia o prawach wurylistów, jak również i postanowienia szóstego rozdziału morawskiej ordynacyi gminnej z 15. marca 1864 dz. u. kr. nr. 4. się znosi.

§ 25.

Taksamo znosi się ustęp 2 § 65 czeskiej ordynacyi gminnej z dnia 16. kwietnia 1864 dz. u. kr. nr. 7.

§ 26.

W drodze rozporządzenia ustali, się od którego czasu wyżej przytoczone postanowienia mają obowiązywać na Słowacyzynie.

§ 27.

Ustawa ta wchodzi w życie równocześnie z nową wyborczą ordynacją gminną.

Równocześnie tracą ważność wszystkie ustawy o ile są sprzeczne z niniejszą ustawą.

§ 28.

Przeprowadzenie poleca się ministrom: spraw wewnętrznych, skarbu, robót publicznych, szkolnictwa i oświaty ludowej, zdrowia i opieki społecznej.

Uwaga tłumacza: Termin w § 21. przedłużony został ustawą z 18./3. 1920 nr. 164 do końca r. 1921. Postanowienia § 23 zostały zmienione ustawami z 19. grudnia 1919 nr. 8. z r. 1920 i z 14. kwietnia 1920 nr. 285. Wszystkie te ustawy dzisiaj już nie obowiązują. Wiele postanowień tej noweli zostało zmienionych względnie uzupełnionych ustawą z 12. sierpnia 1921, zb. u. i r. nr. 329. (Patrz rozprawę o gospodarce skarbowej gmin).

... ..
... ..

... ..

... ..
... ..
... ..

... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..

... ..

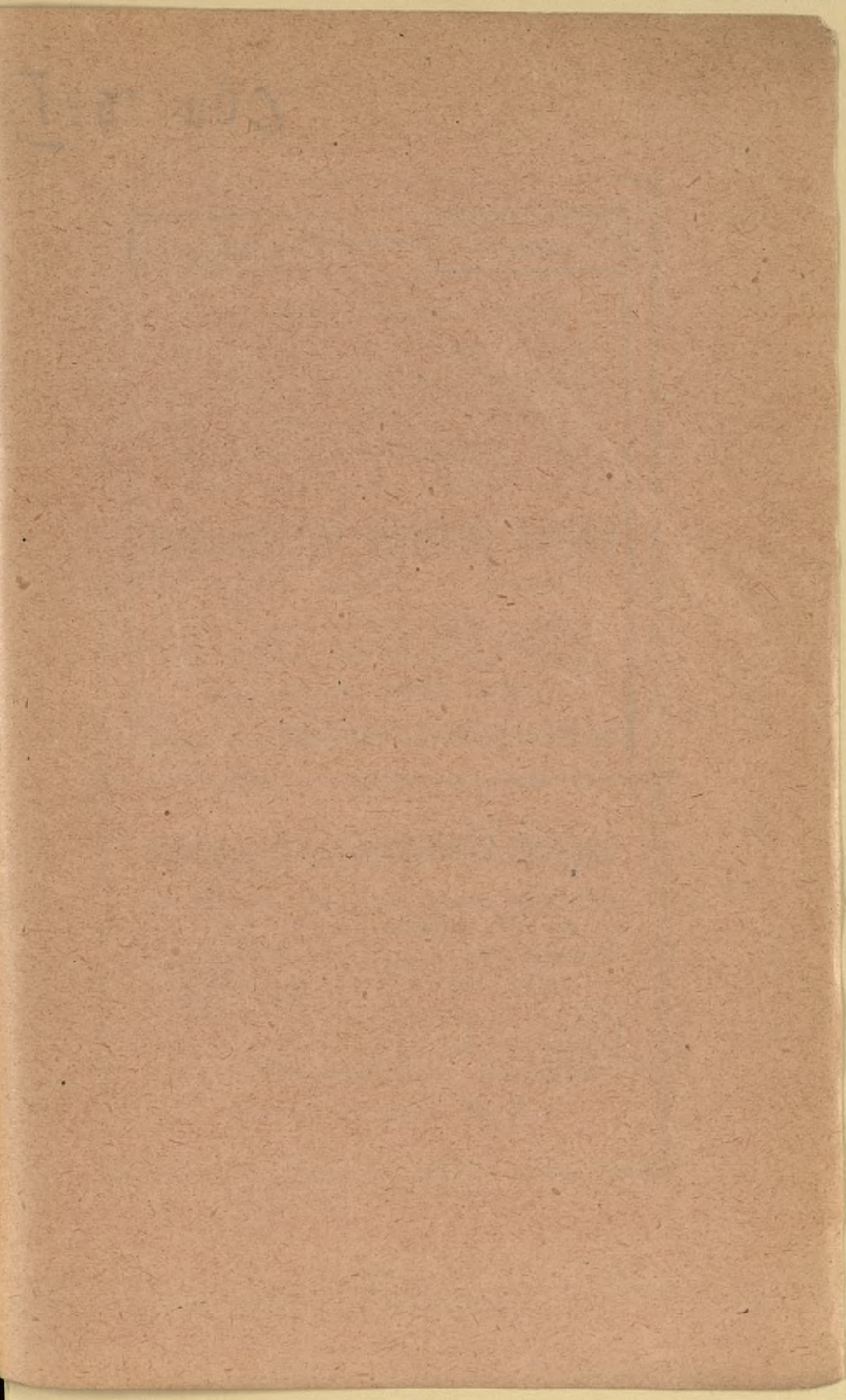
... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

C 003758 IV
m

Bacność!

Bacność!

Zeszyty szkolne, dzienniki,
kartki rysunkowe, dalej księgi
handlowe wszelkiego rodzaju,
zeszyty i książki notowe, dla
szkół i muzyków wyrabia i ma
zawsze na składzie

Ludowa drukarnia we Frysztacie.

Przybory szkolne, i do pi-
sania, farby guzikowe fabryki
„Iskra“ w Krakowie, widokówki
polskich malarzy i t.d. i t.d.

sprzedaje po najtańszych cenach

Ludowa Drukarnia we Frysztacie

wykonuje prace drukarskie wszelkiego
rodzaju dla urzędów, handlu, przemysłu,
stowarzyszeń i osób prywatnych jako
to: karty wizytowe, zaproszenia, papier
listowy, sprawozdania, afisze, rachunki,
tabele, książki, gazety i wszystkie prace
drukarskie po przystępnych cenach.

Wyrób ksiąg kupieckich.